

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ה
המצוות ההשעיות; אתנח, סלוק – סוף-ספוק (נקראים קוסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מן; פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא – שני
משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקיש; והשלישיה – (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מדות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מוציא, עקירה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוציא, עקירה, פור – דרוש מהפסוק ריעון לנושא אחר בהלכה.

1.1 ויקרא אמר כא,א

ויקרא שמיני יא,מב: פל' הולך על-גחון וכלו הולך על-ארבע עד קל-מרבח רגלים לכל-השרץ השרץ על-הארץ לא תאכלום פי-שקץ הם:

ויקרא אחרי מות יז,יב: על-כן אמרת לי לבני ישראל קל-נפש מכם לא-תאכל דם והגר הגר בתוככם לא-יאכל דם:

ויקרא אמר כא,א: ויאמר ה' אל-משה אמר אל-הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא-יטמא בעמיו:

עיון בסוגיה האם גדול מצווה להפריש קטן מעבירה כגון אכילה אסורה, או היטמאות, ואגב כך מתברר תפקיד משוער של **תבנית הטעמים מרכא טפחא** בשלושה פסוקים **[בבלי יבמות קיד,א]** תא שמע **[ויקרא שמיני יא,מב]** **לא תאכלום פי-שקץ הם** - מרכא טפחא מרכא סלוק (ופירושו) **לא תאכלום**, (ובא הכתוב) להזהיר הגדולים על הקטנים (גדולים אסורים לאכול ואסורים להאכיל לאחרים וביניהם קטנים) מאי לאו דאמרי להו (האם לא שאומרים להם) לא תאכלו (להפרישם מן העבירה, ודוחים) לא, דלא ליספו ליה בידים (שלא יאכלו לו, לקטן, בידים דבר טמא אבל אין הוכחה מכאן שצריך להפרישו כאשר הוא אוכל בעצמו)
תא שמע **[ויקרא אחרי מות יז,יב]** **קל-נפש מכם לא-תאכל דם** - מרכא טפחא מונח אתנח, יתור לרבות, (ופירושו) להזהיר הגדולים על הקטנים. מאי לאו דאמרי להו (האם לא מדובר שהגדולים אומרים להם לקטנים) לא תאכלו (דם ודוחים) לא, דלא ליספו ליה בידים (שלא יאכלו לו, לקטן, בידים, דם)
תא שמע **[ויקרא אמר כא,א]** **אמר ... ואמרת** להזהיר הגדולים על הקטנים. מאי לאו דאמרי להו לא תיטמו (האם לא מדובר שהגדול אומר להם לקטנים לא תיטמאו. ודוחים) לא, דלא ליספו ליה בידים (שלא יטמאו הקטן, בידים, אבל הנטמא מעצמו אין חובה להפרישו). בכתוב זה דרשת ההפרשה או שלא יאכלו קטנים בידים נלמדת מהמלים **אמר ... ואמרת**. המלים **אמר אל-הכהנים** – מתפרשות להרחבת משמעותם לכהנים בעלי מומין גופניים, שלמרות שלא עובדים בעבודות הנראות לציבור בבית המקדש, מצווים שלא להיטמא. מלים אלה מוטעמות מרכא טפחא, שמשוער שהן בתפקיד יתור לרבות היינו כעין קבוצת פרטים הקשורה לנושא והעשויה להתרחב לכהנים בעלי מומין, ואפשר שגם קטני הכהנים.

סיכום [בבלי יבמות קיד,א] מביא שלושה מקראות, שבכולם לענין לרבות אחרים על המדוברים (כמו קטנים על הגדולים) מופיעה תבנית טעמים מרכא טפחא למלים **(ו' שמי יא,מב)** **לא תאכלום**, **(ו' אחרי מות יז,יב)** **קל-נפש מכם**, **(ו' אמר כא,א)** **אמר אל-הכהנים**. הגמרא מסכימה שיש בהם יתור לרבות אבל דוחה שמהם אפשר ללמוד חובת הגדולים להפריש הקטנים מן העבירה.

אמר אל-הכהנים - מרכא טפחא, יתור לרבות כהנים בעלי מומין **בני אהרן** – מונח לפני אתנח מרכא, אתנח – מגביל (א) כ-**[תורי"כ]** בני אהרן אין מיטמים למתים, מטמות הן בנות אהרן למתים. (ב) כ-**[תורי"כ]** בני אהרן שהם כהנים, יצאו (התמעטו) חללים. **[תורי"כ]** מרבה מ-**בני אהרן** בעלי מומין לאזהרת הטומאה. אם מדובר בעלי מומין העובדים במקדש בעבודות שאינן לעיני הציבור (כגון תילוע עצים) אז אפשר כי הם מתרבים בקרא **אמר אל-הכהנים** - מרכא טפחא, יתור לרבות, ואלו מבני אהרן שכבר לא מגיעים לעבודה במקדש אפשר כי הם מתרבים מהקרא **בני** – מונח לפני אתנח המרבה. **ואמרת אליהם** - מונח זקף-קטן, דרשה לרבותי טומאות הפורשות מן המת בנוסף לדם, ודרשת לימוד אלפניו ולאחריו. **לנפש לא-יטמא בעמיו** - מרכא טפחא, יתור לרבות, כעין קבוצת פרטים הקשורים לענין והעשויה להתרחב, סלוק מגביל איסור ההיטמאות למת.

ואמרת אליהם – (אתנח) מונח זקף-קטן, אם זה תיאור והבא **לנפש לא-יטמא בעמיו** המצוה אזי כאן לימוד אלפניו ולאחריו. הלימוד אלפניו מתבטא באזהרה לכהנים הבוגרים עצמם, ולאחריו באזהרה על גרימת טומאה לכהנים אחרים וביניהם הקטנים. הגמרא לומדת שיש להזהיר הגדולים על הקטנים מהמלים **אמר ... ואמרת**. לגמרא מובן שהאזהרה היא על מניעת טומאה **לנפש לא-יטמא** אף שלא מזכירה זאת במפורש.

נסביר בשלבים את תבנית הטעמים של **לנפש לא-יטמא בעמיו**; **לא-יטמא** – מקף כרב-משמע הצירוף. בקריאה "לה-יטמא" כמובא ב-**[בבלי סוטה גא,א]** אז (א) על מי הכהן חייב להיטמא גם עם יש מי שאינם כהנים עמו האם זה רשות (ר' ישמעאל) או האם זה חובה (ר' עקיבא) (ב) מה יעשה עם מת מצוה כשהוא לבדו.

- **לנפש לא-יטמא** - מרכא טפחא, יתור לרבות, לא תטמאו עצמכם ומרחיב ולא תגרמו טומאה לכהנים אחרים וביניהם קטנים.
- ב-**[תורי"כ]** דורש מלת **לנפש** לרבות, ואפשר שדרשת הרבוי נתמכת מהתבנית **לנפש לא-יטמא** – מרכא טפחא בתפקיד יתור לרבות ומרבה על המת לטומאת מת את הדם ע"פ **[דב' ראה יב,כג]** **כי תדם הוא הנפש**, ושמידה מפני היטמאות בשאר כל הטומאות הפורשות מן המת נדרשות מ-**ואמרת אליהם** – מונח זקף-קטן
- **בעמיו** - סלוק מגביל איסור ההיטמאות למת, **[תורי"כ]** בזמן שעמיו (לויים, ישראלים) שם אינו מטמא, (בזמן שאין שם לויים וישראלים) מיטמא הוא למת מצוה.

ויקרא אמר כא,י: והכהן הגדול מאחיו אשר יצק על-ראשו ושמן המשחה ומלא את-ידו ללבוש את-הבגדים את-ראשו לא יפך ובגדיו לא יפרם:

אם **(ו' אמר כא,יב)** **כי נזר שמן משחת אלתי ואלתי עליו** טעם נזר תלישא בראש תיבה **[מנחת שני]** מלמד בין היתר על שיעור מינימום של שמן המשחה, אז אפשר כי טעם **(ו' אמר כא,י)** **והכהן** – תרסא בתפקיד שיעור שמן יתר של **אשר יצק על-ראשו** ו **שמן המשחה** – ושיעור זה צריך להיות מעל כזית כי אחרת אין אפשרות לכהן גדול או למלך לסוך משמן המשחה שבראשם למקום אחר בגופן אשר נדרש ב-**(ו' קד' כז)** **ואיש אשר יקח את-אחיו פי' [תפארת ישראל - יכן מסכת כריתות פרק א כג]]** והסך בשמן המשחה. שנעשה רק פעם א' ע"י משה, ומושחין ממנו את הכה"ג ... וכסוך זר ממנו **בזית**, או אפילו מלך וכוה"ג שסכו מהשמן שבראשם במקום אחר בגופן **בזית**, חייב כרת (רמב"ם שם ה"י): **[בבלי יומא יח,א]** גמ' בשלמא שמא שחך ... והתניא **[ויקרא אמר כא,י]** **והכהן הגדול מאחיו** - תלישא-קטנה – בתפקיד בעל בחינה נעלה, ענותן (כדוגמת **אז ישיר משה** ת"ק)) בתפקיד שיעור לבית דין של שבעים ואחד לדון כ"ג, **קדמא ואולא** בתפקיד מלמד, שיהא גדול מאחיו בכח, בנוי, בחכמה, ובעושר. אחרים אומרים: מנין (למדים) שאם אין לו (עושר משלו) והוא ראוי להיות כהן גדול (מצד הצטיינותו בשאר המעלות) שאחיו הכהנים מגדלין אותו (בעושר משלהם) תלמוד לומר **והכהן הגדול מאחיו** - תלישא-קטנה קדמא ואולא (שאם יש צורך) גדלהו משל אחיו (מנכסי אחיו הכהנים)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ה
תפנית ההשקפה; אתנח, סוף-סוף (נקראים קורסים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מוקף פשטא – מוציא מפשט; מראך = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט; לא ממש; טפא = טרףא – שני
משמעות, רבוי מתפסט; מראך טפא = קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מראך תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תביר מראך טפא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מוקף – רב-מצב של המטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשי"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מ"ג מדות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מתיצת, עקרה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצת, עקרה, פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

תורה שלמה [קב] ע"פ נתחומא – הכהן הגדול ממיכאל השר הגדול, [קג] הגדול ממשה רבינו
[קד] **ע"פ סנהדרין בא, טזא**, נידון רק בבית דין של שבעים ואחד וכן בפיה"מ לרמב"ם
[קט] **ע"פ נתחומא והכהן הגדול מאחיו אֶשֶׁר-יוצק על-ראשו וְשָׁמֵן הַמִּשְׁחָה** נותנין שמן המשחה באמצע, והשמן רץ מעצמו
ונצוק על ראשו של כ"ג
אֶשֶׁר-יוצק – מראך = מאריך (ואחריו מונח פסק מהפך פשטא) בתפקיד מאריך כאן מתאר, והשמן רץ מעצמו ונצוק על ראשו של כ"ג

תו"ש [קיא] ע"פ הוריות יב,ב תניא דברים שבין כ"ג וכהן הדיוט ... פר הבא על כל המצות ופר יוה"כ ועשירית האיפה. לא פורע ולא פורם ... אינו מטמא לקרובים ... וכולן נוהגים במרובה בגדים ... וכולן אין נוהגין במשוח מלחמה חוץ מה' דברים האמורים בפרשה.
לא פורע ולא פורם ואין מטמא לקרובים ומוזהר על התולדה ואסור באלמנה ... מה"מ דת"ר **וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל מֵאָחָיו** זה כ"ג, **אֶשֶׁר-יוצק על-ראשו וְשָׁמֵן הַמִּשְׁחָה** זה משוח מלחמה, **וּמִלֵּא אֶת-יָדָיו לְלִבְשׁ אֶת-הַבְּגָדִים** זה מרובה בגדים, ועל כולם הוא אומר **אֶת-ראשו לא יפרע וּבְגָדָיו לא יפרם: [יא] וְעַל כָּל-נַפְשֹׁתַי מֵת לֹא יָבֵא** (ראה וי' אמר כא, יא)
אֶשֶׁר-יוצק על-ראשו וְשָׁמֵן הַמִּשְׁחָה – מהפך פשטא, כעין מידה כתוב סדור שנחלק
* קריאה אחת ללא פסק **אֶשֶׁר-יוצק על-ראשו וְשָׁמֵן הַמִּשְׁחָה** משמעה כהן משוח בשמן המשחה וזה יכול להיות כהן גדול וגם כהן משוח מלחמה
* קריאה אחת עם פסק **אֶשֶׁר-יוצק על-ראשו וְשָׁמֵן הַמִּשְׁחָה** משמעה כהן משוח מלחמה כהן משוח מלחמה שהוא גדול מאחיו לנסיבות מסוימות. או כהן גדול אשר נפסל והעבירוהו מתפקידו כגון כי נטמא, כי נפל בו מום
על-ראשו וְשָׁמֵן הַמִּשְׁחָה – מונח מרמז לאופן משיחת כ"ג וכן כלי הקדש באות כ היוונית
על-ראשו וְשָׁמֵן הַמִּשְׁחָה – מונח פסק לפני תבנית מהפך פשטא מונח זקא-קטן, מונח כזה מרמז על כעין שתי סדרות של תבנית מהפך פשטא מונח זקא-קטן, (א) משיחת כ"ג שהוא גם **וּמִלֵּא אֶת-יָדָיו לְלִבְשׁ אֶת-הַבְּגָדִים** מרובה בגדים (ב) משיחת כהן משוח מלחמה כאשר טעם פסק מעיד שהוא לא מרובה בגדים

ויקרא אמר כא, יא: וְעַל כָּל-נַפְשֹׁתַי מֵת לֹא יָבֵא לְאָבְיו וְלֵאמֹו לֹא יִטְמָא: רש"י וְעַל כָּל-נַפְשֹׁתַי מֵת, באהל המת נַפְשֹׁתַי מֵת, [נזיר לח] להביא רביעית דם מן המת שמטמא באהל: לְאָבְיו וְלֵאמֹו לֹא יִטְמָא, [סנהדרין ד', ת"כ] לא בא אלא להתיר לו מת מצוה: [רמב"ן (א), כ"ג] אֶת-ראשו לא יפרע וגו' וְעַל כָּל-נַפְשֹׁתַי מֵת, נמשך לפניו עם "נפשות מת", יאמר שלא יפרע ולא יפרום על כל נפשות מת, ולא יבא עליו:

טטור"ל – אפשר שפירושו ה-**[רמב"ן]** "נמשך לפניו עם נפשות מת" משמעו ש- **אֶת-ראשו לא יפרע וּבְגָדָיו לא יפרם**: הוא גם לימוד אלפניו אל שלפני האתנח ב-(כא, י). כי כ"ג חייב בהופעה נאה בכל עת, וגם לימוד לאחריו (בלשון ה-**[רמב"ן]** "נמשך לפניו"), וגם לאחריו לפסוק י"א שאפילו על אביו ועל אמו לא ינהג באבלות גלויה כאשר האבלים.
תבנית הטעמים של **(כא) אֶת-ראשו לא יפרע** – (אתנח) פשטא מונח זקא-קטן אכן עשויה להיות לימוד אלפניו כאשר היא התיאור ואחריו תבוא ההלכה, אבל כאן היא גופא ההלכה ואחריו עוד הלכה **וּבְגָדָיו לא יפרם**. וכבר מצאנו מקומות אחדים בהם יש שתי הלכות ואז נראה שהלימוד היה גם כן אלפניו ולאחריו. אלפניו שלא רק **לְאָבְיו וְלֵאמֹו לֹא יִטְמָא** אלא אף לא ינהג בהלכות אבלות.
בעה"ט וְעַל כָּל-נַפְשֹׁתַי מֵת, כל הפסוק האותיות של סופי תיבות כפולות; רמז לרביעית דם הבא משני מתים שמטמא:
חזקוני וְעַל כָּל-נַפְשֹׁתַי מֵת לא יבא אזהרה לכהן גדול שלא יכנס באהל המת ואין לי אלא כה"ג שהוזהר בלא יבא מניין לרבות כהן הדיוט אלא גמר ג"ש **לא יטמא בכ"ה מלא יטמא בכ"ג** מה לא יטמא האמור בכ"ג מוזהר אף בלא יבא, אף לא יטמא האמור בכ"ה מוזהר נמי אף בלא יבא. ת"כ:
לְאָבְיו וְלֵאמֹו לֹא יִטְמָא לא בא הכתוב אלא להתיר לו מת מצוה. כאן אין צריך לומר לבנו ולבתו לאחיו ולאחותו, שכשאינו מטמא לאביו ולאמו כ"ש שאינו מטמא לשאר קרובים:

ראב"ע ... וטעם לְאָבְיו וְלֵאמֹו, שהיא מצוה עליו לכבדם בחייהם ובמותם ואף כי לאחיו ולבנו:
מנחת שי ועל כל נפשת מת. חסר וא"ו על פי המסורת והכי איתא בגמ' פ"ק דסנהדרין תניא ר' עקיבא אומר מנין לרביעית דם הבא משני מתים שהוא מטמא באהל שנא' ועל כל נפשות מת לא יבא שתי נפשות ושעור א' ורבנן נפשת כתיב ע"כ. ועיין קרבן אהרן דף רכ"ז וזילקוט ופסיקתא דר' טוביהו ולקח טוב ופ' ב' דאהלות משנה ב'. וגו'
וְעַל – תביר – מחלק ב- לֹא יָבֵא – לשייך ל- כָּל-נַפְשֹׁתַי מֵת ואז לא יבא, וללא שייך וממועט מ"ל **לא יבא** היינו שחייב לבוא. בהמשך יתברר מה שייך ומה לא שייך.

על – במובן ויבוא מלמעלה (ולא במובן סמוך) היינו שמאהיל (זהו אהל) או שיבוא אל אהל (בית) שאז תקרת הבית מעליו. האהלה או הבית מכילים "כל-נפשת מת". הקרא קובע שבאופן כללי כהן גדול "לא יבא" לידי האהלה או כניסה לבית כזה. נוכיח על-פי תבנית הטעמים שממעט מאיסור מצב של האהלה על או כניסה לבית שבו מת מצווה, כלומר מתיר במת מצווה.
כָּל-נַפְשֹׁתַי מֵת – מראך טפאח – יתור לרבות, (א)מצד התוכן, כללות המתים; (ב) מצד היתור לרבות, להביא רביעית דם מן המת שמטמא באהל (רבנן כתיב נפשת בלשון יחיד); ג) תניא ר' עקיבא אומר מנין לרביעית דם הבא משני מתים (קרי נפשות בלשון רבים) **לֹא יָבֵא – מונח אתנח, ההלכה (א)שלא יבוא באהל (יאהיל) או בבית ששם המת או רביעית דם ממת אחד או משניים (ב) שלא יגע במת או ברביעית דם מת (או מתים)**

לְאָבְיו וְלֵאמֹו – מראך טפאח אחרי אתנח, יתור לרבות משהו ושייך למידה דבר המלמד על חבירו הכתוב לפניו.
שלב א' נברר מהו הדבר המלמד. דבר זה הוא כללות בני משפחתו שחייב בכבודם ואפילו הכי **לֹא יִטְמָא: – מראך סוף-פסוק – ממעט מכבודם וההלכה לאביו ולאמו לא יטמא אף כי לבני משפחתו שאינו חייב בכבודם (ע"פ ראב"ע).**
שלב ב' נברר מה בא ללמד על חבירו הכתוב לפניו. לֹא יָבֵא מחולק לשייך **וְעַל כָּל-נַפְשֹׁתַי מֵת** שאז לא יבא, וללא שייך שאז יבא. מהו המצב שבו כ"ג יבא על נפשות מת? כאן הסיפא של הפסוק **לְאָבְיו וְלֵאמֹו** – מראך טפאח הוא יתור לרבות. הרי כאשר אביו או אמו מתים הם בכלל "כל-נפשות מת" אם כן היתור לרבות בא לומר שיצא מן הכלל לא ללמד על עצמו אלא ללמד על הכלל או דבר אחר והמסקנה שנטמא במת מצווה.
[חזקוני] פירש כי בגזירה שוה לומד מכהן גדול לכהן הדיוט שלא יבוא לאהל ולא יטמא בנגיעה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אתנה, סליק – סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוקד פשטא – מוציא ממשט; מרשא = מאריך; רבוי; דרשא – מצרף; תביר – מחלק, ממשע, לא ממש; טפאא – טרשא – שני
משמעות, רבוי מתפשט; מרשא טפאא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרשא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרשא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרשא טפאא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סק' 1 – סדור שנתלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקיש; השלישיה: (קדטא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרשא –
דרוש בפסוק שער, מתיצה, עקרה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפני שער, מתיצה, עקרה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.2 ויקרא אמר כא, א

ויקרא אמר כב, א - ב: [א] וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לְאמֹר:

(טבל) [ב] דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-בְּנָיו וַיִּנְדְּרוּ מִקִּדְשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל וְלֹא יַחֲלֹוּ אֶת-שֵׁם קִדְשֵׁי אֲשֶׁר הֵם מִקְדָּשִׁים לִי אֲנִי ה':

ויקרא אמר כב, ט: (תרומה מיתה בידי שמים) וְשִׁמְרוּ אֶת-מִשְׁמַרְתִּי וְלֹא-יִשְׂאוּ עָלָיו חֲטָא וּמָתוּ כִּי יַחֲלֹהוּ אֲנִי ה' מִקְדָּשִׁים:

ויקרא אמר כב, טו: (תרומה) וְלֹא יַחֲלֹוּ אֶת-קִדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת אֲשֶׁר-רְיִמוּ לָהֶם:

ויקרא קדשים יט, ח: (נותר בכרת) וְאֶכְלֶינּוּ עֹנֵינוּ יִשָּׂא כִּי-אֶת-קִדְשֵׁי ה' חָלַל וּנְכַרְתָּהּ הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מֵעַמִּיהֶם:

בבלי סנהדרין פגא, האוכל את הטבל מנלן? דאמר שמואל משום רבי אליעזר: מניין לאוכל את הטבל שהוא במיתה - דכתיב (וי' אמר כב, ג),

וְלֹא יַחֲלֹוּ אֶת-שֵׁם קִדְשֵׁי (באכילת טבל והגמרא מקשרת אל חילול תרומה שבפסוק הבא) [וי' אמר כב, טו: אתה] אֲשֶׁר-רְיִמוּ לָהֶם -

בעתידים לתרום הכתוב מדבר, ויליף (לומד בהשוואת ענין) חילול (טבל שב-כב, ב) אל חילול מתרומה (שבו עוסק כב, טו). מה להלן

(בתרומה כב, טו) במיתה - אף כאן (בטבל כב, ב) במיתה. - ונילוף (מציעה הגמרא ללמוד) חילול (טבל שב-כב, ב) - חילול מנותר (רש"י

[וי' קד' יט, ח] כִּי-אֶת-קִדְשֵׁי ה' חָלַל, מה להלן (בנותר) בכרת - אף כאן (בטבל) בכרת! - מסתברא, מתרומה הוה ליה למילף, שכן:

תרומה, חוצה לארץ, הותרה, ברבים, פירות, פיגול, ונותר. - אדרבה: מנותר הוה ליה למילף, שכן, פסול אוכל, אין לו היתר במקוה. -

הנך נפישן. רבינא אמר (טעם אחר): חילול דרבים (בלשון רבים בטבל) - [וי' אמר כב, ג] וְלֹא יַחֲלֹוּ מַחֲלֹוּ דרבים (בלשון רבים בתרומה

[וי' אמר כב, טו] וְלֹא יַחֲלֹוּ עֲדִיף. וכהן טמא שאכל תרומה טהורה מנלן? (שעונשו מיתה בידי שמים) דאמר שמואל: מניין לכהן טמא

שאכל תרומה טהורה שהוא במיתה בידי שמים - דכתיב [וי' אמר כב, טו] וְשִׁמְרוּ אֶת-מִשְׁמַרְתִּי וְלֹא-יִשְׂאוּ עָלָיו חֲטָא וגו'

(טט) - וּמָתוּ כִּי יַחֲלֹהוּ. טהורה - אין (כהן טמא האוכל תרומה טהורה עונשו מיתה בידי שמים), טמאה - לא (כהן טמא האוכל תרומה

טמאה לא ענשו במיתה בידי שמים). דאמר שמואל אמר רבי אליעזר: מניין לכהן טמא שאכל תרומה טמאה שאינו במיתה - שנאמר (טט) -

[וי' אמר כב, טו] וּמָתוּ כִּי יַחֲלֹהוּ (כהן טמא הגורם לחילול התרומה הטהורה, הוא במיתה בידי שמים), [פג, ג] פרט לזו שמחוללת ועומדת

(התרומה שנטמאה שלא ע"י כהן טמא).

[וי' אמר כב, טו] כִּי יַחֲלֹהוּ - מונח אתנה, רבוי והגבלה, הגביל מיתה בידי שמים על חילול תרומה טהורה בלבד, ריבה מחללי תרומה

טהורה לכהנים ולא כהנים טמאים.

ויקרא אמר כב, ג:

אָמַר אֲלֵהֶם לְדַרְתֵּיכֶם כָּל-אִישׁוֹ אֲשֶׁר-יִקְרַב מִכָּל-זֶרְעֵכֶם אֶל-הַקִּדְשִׁים אֲשֶׁר יִקְדְּשׁוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לַיהוָה וְטָמְאוּ עָלָיו

וּנְכַרְתָּהּ הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִלִּפְנֵי אֲנִי ה':

בבלי סנהדרין פגא, האוכל את הטבל מנלן ... מניין ... שהוא במיתה (בידי שמים)? ... דאמר שמואל משום רבי אליעזר: ... (למי הטבל

דומה יותר לתרומה או לנותר?) מסתברא, (בשבעה דברים הטבל דומה לתרומה וזה יותר מהארבעה דברים שבו הטבל דומה לנותר מבשר קדשים)

מתרומה הוה ליה למילף, שכן: תרומה, חוצה לארץ, הותרה, ברבים, פירות, פיגול, ונותר

רש"י מסכת סנהדרין פגא, (טבל דומה לתרומה בסיבות הבאות) תרומה חוצה לארץ וכו' - סימן הוא, זה תרומה וזה תרומה מעורבת בו

ואין נוהגין בחוצה לארץ, אבל נותר נוהג במדבר ובשעת היתר הבמות בכל מקום, ויש היתר לאיסורו, - זה יש היתר לאיסורו בהפרשה

וזה יש היתר לאיסורו דטביל ומותר בתרומה, אבל נותר אין היתר לאיסורו, זה נאמר בו חלול בלשון רבים ולא יחללו וזה בלשון רבים

כי יחללוהו, אבל נותר לשון יחיד קדש ה' חלל. פגול ונותר - אין נוהג לא בטבל ולא בתרומה אלא בקדשים.

שכן פסול אוכלין - נותר וטבל שניהם פסול המאכל, אבל תרומה פסול הגוף הוא, דכי יחללוהו בטומאת הגוף כתיב, טבל ונותר אין

להם טהרה במקוה, אבל טמא בתרומה יש לו טהרה במקוה. שנאמר ושמו את משמרתו וגו' - לכהנים טמאים דבר הכתוב, בפרשת

אמור: איש איש מזרע אהרן.

... לְדַרְתֵּיכֶם - קדמא ואזלא במלה אחת, משווה אבות העומדים בסיני ובנים שיהיו בא"י למצווה זאת של אזהרת הכהנים שלא יטמאו

הקדשות ישראל. וגם בפסוק כב, ג

ספרא פרשת ד. אמר אלהם. אלו העומדים לפני בהר סיני לדרתיתכם שיהג הדבר לדורות. אם נאמר לאבות למה נאמר לבנים, ואם

נאמר לבנים למה נאמר לאבות. לפי שיש באבות מה שאין בבנים, ובבנים מה שאין באבות. באבות מהו אומר (במדבר מטות מסעי לז

ח) וכל בת יורשת נחלה וגו' ... הרבה מצוות בבנים מה שאין באבות. הא לפי מה שיש באבות מה שאין בבנים, ובבנים מה שאין

באבות, צ"ל באבות וצ"ל בבנים.

ויקרא אמר כב, ג: אָמַר אֲלֵהֶם - מונח רביע, או אֲשֶׁר-יִקְרַב מִכָּל-זֶרְעֵכֶם - מונח רביע, בתפקיד לפחות ארבע, ע"פ רש"י מסכת

סנהדרין פגא, מסתברא, (בשבעה דברים הטבל דומה לתרומה וזה יותר מהארבעה דברים שבו הטבל דומה לנותר מבשר קדשים) מתרומה הוה ליה

למילף, שכן: תרומה, חוצה לארץ, הותרה, ברבים, פירות, פיגול, ונותר

ת"כ כב, ה משוה שלמים לכל הקדשים אשר בני ישראל מקדישים לה' כולל עופות ומנחות ולבונה וקטורת שאינן זבחים, ולא החייב

בפיגול חייב בטמאה, ויהיה חייב משעה שיש לו מתירין.

להלן השוואת נכרתה - גרשיים בין פסוקים בספר שמות לענין חמץ ופסוק טומאת קדשי ישראל ע"י כהנים.

1. שמות בא יב, טו:

שִׁבְעַת יָמִים מִצֹּת תֹּאכְלוּ אֶת בְּיֹטְנוֹ הָרִאשׁוֹן תִּשְׁפִּיתוּ שְׂאֵר מִבְּתֵיכֶם

כִּי כָל-אֶחָד חָמֵץ וּנְכַרְתָּהּ הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל מִיּוֹם הָרִאשׁוֹן עַד-יוֹם הַשִּׁבְעִי:

2. שמות בא יב, יט:

שִׁבְעַת יָמִים שְׂאֵר לֹא יִמְצָא בְּבֵתֵיכֶם

כִּי כָל-אֶחָד מִחֲמֻצַּת וּנְכַרְתָּהּ הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מֵעֵת יִשְׂרָאֵל בְּגֵר וּבְאֻזְבַּח הָאָרֶץ:

3. ויקרא אמר כב, ג:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
הפניתי ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממשע, לא ממש; טפאא = טרפא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישית: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא אולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מוציא, עקרה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוציא, עקרה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

אמר אלהם לדתיכם כל איש אשר יקרב מכל-זרעכם אל-הקדשים אשר יקדישו בני-ישראל לה' וטמאתו עליו ונקרתה הנפש ההוא מקפני אני ה':

ר' יעקב לויפר, המודיע ח' טבת התש"ע, רמזים בטעמים, בשם דבר טוב, הרב בעריש ראזנבערג הי"ו, אמר ע' קמ"ו מובא פירוש רבי יהושע האדמו"ר מבעלז צ"ל ל-**ונקרתה** – גרשיים, שמות בא יב, טו וי"ט. א' מדרש איכה רבה א כח: לכך נאמר גלתה יהודה מעוני על שאכלו חמץ בפסח, כמה דאת אמר "לא תאכל עליו חמץ, שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני", הרי שגלות מכפרת על עוון אכילת חמץ. ב' **ונקרתה** – גרשיים, רמז כי התיקון על כרת אכילת חמץ הוא "גרשיים" להתגרש ממקומו ולגלות למקום אחר. לעומת **ונקרתה** – גרשיים ויקרא אמר כבג, כפרש"י עה"ת יכול מצד זה לצד זה, יכרת ממקומו ויתישב במקום אחר? תלמוד לומר **אני ה'**, בכל מקום אני. כרת זה אינו נפדה בגלות.

טט – **ונקרתה** – בתנ"ך 18 מופעים, 16 מהם בתורה, 3 בטעם גרשיים, רוב האחרים בתנ"ך בתביר.
יב,טו ונקרתה הנפש ההוא מישאל – גרשיים מהפך פשטא זקא-קטן,
יב,יט ונקרתה הנפש ההוא מערת ישראל – גרשיים מהפך פשטא מונח זקא-קטן,
גרשיים מהפך פשטא – כעין יצא מענינו לדון בענין אחר כענינו, יצא להקל ולא להחמיר, כלימוד איכה רבה א כח, וכפירוש רבי יהושע מבעלז צ"ל, שגלות פודה מכרת על אכילת כרת.

ויקרא אמר כבג, ונקרתה הנפש ההוא מקפני אני ה': – גרשיים דרגא תביר – כעין יצא מענינו לדון בענין אחר שלא כענינו, יצא להקל ולהחמיר, הלהחמיר כפרש"י שבכרת זה אינו נפדה בגלות. הלהקל שכל זמן שלא קרבו מתירי קדשי ישראל אין טמא מתחייב כרת על אכילת קדשי ישראל, ונלמד כך:

כל-אישו – מונח לגרמיה (מונח פסק) **אשר-יקרב** – מונח, **רש"י** ... ולמדוה רבותינו מגזירה שוה.
כל-אישו – מונח פסק **אשר-יקרב** – מונח **רש"י** ... וכי יש נוגע חייב? אם כן מה תלמוד לומר **יקרב**, משיכשר ליקרב, שאין חייבים עליו משום טומאה, אלא אם כן קרבו מתיריו.

- טט – קריאה ללא פסק **כל-איש** – מונח **אשר-יקרב** – מונח, משמעו משיכשר ליקרב, חייבים על אכילה משום טומאה, כי קרבו מתיריו.
- טט – קריאה עם פסק **כל-אישו** – מונח פסק (כאן בתפקיד מונח לגרמיה) **אשר-יקרב** – מונח, משמעו שלא הכשר ליקרב, כי עדיין לא קרבו מתיריו, לכן הם מפסיקים וטמא לא מתחייב כרת על אכילה בטומאה של קדשי ישראל.

השוואת **לדתיכם** בין שני מקראות
ויקרא אמר כבג, [ג] אמר אלהם – מונח רביע **לדתיכם** – קדמא ואולא במלה אחת, **משווה** אבות העומדים בסיני ובנים שיהיו בא"י למצווה זאת של אזהרת הכהנים שלא יטמאו הקדשות ישראל.
לעומת **ויקרא אמר כבג, ניד הקת עולם** – מהפך פשטא **לדתיכם** – מונח זקא-קטן במלה אחת, **כעין ריבה וריבה את הכל**, ריבה כל הדורות למצוות חדש בין בפני הבית ובין שלא בפני הבית.

ויקרא אמר כבד:
איש איש מנרע אהרן והוא צרוע או זב בקדשים לא יאכל עד אשר יטהר והנגע בקל-טמא נפש או איש אשר-תצא ממנו שכבת-זרע:

בבלי חגיגה דב, הערל והטמא פטורין מן הראייה ... אלא ערל מנלן? הא מני רבי עקיבא היא דמרבי לערל כטמא דתניא ר"ע אומר (ויקרא אמר כבד) איש איש לרבות את הערל
רש"י ערל, ישראל שמתו אחיו מחמת מילה וגו'; **לרבות את הערל**, שהוא כטמא שלא יאכל תרומה אם כהן הוא:
תורה תמימה ויקרא כבד, איש איש – לרבות את הערל שאסור בתרומה^(ט) [יבמות ע' א'];
תורה תמימה הערה (ג) כלומר ערל ישראל, והוא **כהן ערל שמתו אחיו מחמת מילה**, ולכן לא נמול הוא, והוי דינו לתרומה כמו טמא, אבל **ערל עובד כוכבים מותר ליגע בקדשים**, וזו דרשת ר' עקיבא בגמ', ור' אליעזר יליף זה בגו"ש מתושב ושכיר כפי שיבא לקמן בפסוק י'. ורמב"ם בפ"ו ה"י מתרומות הביא בענין זה הדרשה דר"א, ולא ידעתי למה, וגו'.

תורה תמימה איש איש – אין לי אלא איש, אשה מניין ת"ל (פ' ג') מכל זרעכם^(ט) [תו"כ]:
מנרע אהרן – אין לי אלא זרע אהרן, אהרן עצמו מניין, ת"ל והוא צרוע או זב^(ט) [תו"כ]:

איש – מונח, כעין מלמד שתבנית הטעמים שאחריו מלמדת בתפקידה יותר מפעם אחת.
איש מנרע אהרן – גרשיים מונח רביע בתפקיד כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו, האפשרויות הן: (א) לענין הכהן הערל שלא יאכל תרומה כטמא. (ב) **ערל עובד כוכבים מותר ליגע בקדשים** (תרומה)
מנרע אהרן – מונח רביע, בתפקיד לפחות ארבע, למשל מספר בני אהרן האסורים בקדשים (כאן במובן תרומה בלבד): טמא, ערל, טבול יום, בת כהן שלא נישאה, בת כהן שנישאה שלא לכהן ונתאלמנה או נתגרשה וזרע אין לה, אשת כהן, כהן גדול

והוא צרוע או זב – מהפך פשטא זקא-קטן, **בקדשים לא יאכל** – פשטא מונח זקא-קטן, פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים (כאן בין סלוק לאתנח) עשוי לרמז לבנין אב או היקש. מי שיוודע שיציע פתרון.

והנגע בקל-טמא נפש – פשטא זקא-קטן **או איש** – מונח זקא-קטן, פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים (כאן בין אתנח לסלוק) עשוי לרמז לבנין אב או היקש המלמד כי **והנגע בקל-טמא נפש** – מלמד שאין טמא נפש אלא במגע^(ט) [תו"כ]:
וזאת טומאה קלה לעומת הנלמד מפסוקים אחרים שנבילה ומת מטמאין גם במשא – היינו גם בגדים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמתית – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשערות: אֲתָנָה, סִלְקָה – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מוֹנָה – רבויה; מִדְּחַן פִּשְׁטָא – מוציא מפשטו; מִרְכָּא = מִרְכָּא, רבויה; דְּרָגָא – מצרף; תְּבִיר – מחלק, ממש, לא ממש; טַפְסָא = טַרְקָא – שני משמעות, רבויה; מִרְכָּא טַפְסָא – קב"ש עשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דְּרָגָא תְּבִיר טַפְסָא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מִרְכָּא תְּבִיר טַפְסָא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תְּבִיר מִרְכָּא טַפְסָא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מִקְּחָ – רב-מצב של המטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פִּסְקָא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זִרְקָא סְגוּלָּה – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פִּשְׁטָא – פשוט, 1; זִקְהָ קִטְּוֹן – 2; זִקְהָ גִּלְדוּל – 3; רִבְעָ – 4; ... זִקְהָ קִטְּוֹן ... זִקְהָ קִטְּוֹן כְּחֵצֵי פִּסְקוֹן – היקש; השלישית: (קִדְמָא – סדר קדימות; אִילָא = גִּרְשָׁא = גִּרְשִׁי"א – יוצא מהענין; קִדְמָא וְאִילָא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תְּלִישָׁא-קִטְּוֹן = תִּרְסָא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תְּלִישָׁא-גִּלְדוּלָּה = תִּלְשָׁא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; עִקְרָה, פִּרְ – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.3 ויקרא אמר כא,א

ויקרא אמר כב,ד – ה: בדרך מוסר

וְהוּא אִישׁ אִישׁ מִזְרַע אֲהֲרֹן וְהוּא צְרוּעַ אִוְיָב בְּקִדְשִׁים לֹא יֵאכֹל עַד אֲשֶׁר יִטְהַר וְהִנֵּנִי בְּכָל-טְמֵאָה נֶפֶשׁ אִוְיָב אֲשֶׁר-תֵּצֵא מִמֶּנּוּ שְׂכַת-זָרַע:

וְהוּא אִוְיָב אֲשֶׁר יָנַע בְּכָל-שָׂרָף אֲשֶׁר יִטְמָא-לוֹ

אִוְיָב אֲשֶׁר יִטְמָא-לוֹ לְכָל טְמֵאָתוֹ:

בבלי עירובין צו יבלת באצילי ידיו

אציל – מקום חיבור היד לגוויה, תחילת השתלשלות שבסופה עולם מעשה בחמש אצבעות (חמש גבורות)

בבלי עירובין קד מומי כהנים

ויקרא אמר כב,ד – ה: היא קבוצה של פסוקים שהן כעין כלל הצריך לפרט, או כלל ופרט המגדירים ומפרטים מומי כהנים קבועים

וחולפים, הפוסלים לעבודת המקדש. סיפא פסוק (כ.ב), אִוְיָב בְּאֲדָם אֲשֶׁר יִטְמָא-לוֹ לְכָל טְמֵאָתוֹ נראה כחוזר וכולל. מה מרבה הכלל בתרא?

אפשר שהתשובה ניתנת ב-בבלי פסחים ג,ב "לא תימא שמץ פסול אלא שחץ פסול" – ע"פ רש"י – כיון שלא הייתה לשונו נקיה חקר ומצאו שהוא גס רוח ובעל גאווה שאינו מודה בכל העבודות שעל כהן לעשות, טט – היינו בעל מום נסתר כאן מום רוחני ואמוני בגון שאינו בעל מידות של עוהה והתבטלות לה', לא מאמין בכל צווי התורה כפי שהורו חז"ל

ויקרא אמר כב,ג:

וּבֵת-כֹּהֵן לִי תְהִי אֱלֻמְנָה וְיִרְוֶשָׁה וְזָרַע אֵין לָהּ וְשָׂכָה אֶל-בֵּית אֲבִיהָ פְּנֵעוּרֶיהָ מִלְּחָם אֲבִיהָ תֵּאכֹל וְכָל-זֶרַע לֹא-יֵאכֹל בּוֹ:

אנציקלופדיה תלמודית כרך ד, [בת כהן] טור תשנה

היתה נשואה לישראל ומת בעלה – בו ביום⁴⁸ – טובלת ואוכלת בתרומה (של בית אביה הכהן) לערב, עד ארבעים יום, שהוא זמן יצירת הולד, שאפילו אם היא מעוברת, עד ארבעים יום אינו אלא מים בעלמא ולא עובר⁴⁹, אבל אחר ארבעים יום לא תאכל, ... הוכר עוברת, היא מקולקלת למפרע עד ארבעים יום⁵¹, שאם אכלה תרומה אחר ארבעים יום עד שהוכר עוברת משתלמת קרן וחומש כדין זר שאכל תרומה בשוגג⁵².

אנציקלופדיה תלמודית הערות כרך ד, [בת כהן] טור תשנה

47. יבמות ט ב; רמב"ם מעה"ק פ"ח ה"ג. 48. רש"י. 49. גמ' שם ורש"י; רמב"ם שם. וע"ע יולדת. 50. גמ' שם ורש"י ותוס'. 51. גמ' שם; רמב"ם שם. 52. רש"י, ועי' דרך מצותיך להמל"מ ח"ג שתמה שהרי בת כהן שנישאת לישראל אינה משלמת את החומש, עי' לעיל מתרומות פ"ז מ"ג. ועי' רש"י יבמות סח ב ומרה"פ לירושלמי יבמות פ"ז ה"ד.

וּבֵת-כֹּהֵן – תְּלִישָׁא-קִטְּוֹנָה, ענין של שיעור של ארבעים יום שהוא זמן יצירת הולד, אפשר כי כאן המקור לקביעה זאת לכל התורה.

וּבֵת-כֹּהֵן – תְּלִישָׁא-קִטְּוֹנָה רמז לשיעור זמן הנמצא במלה פְּנֵעוּרֶיהָ כפירש בעה"ט מלא וי"ו לומר שאין בין נערות לבגרות אלא ו' חדשים בלבד (בבלי כתובות ט,א)

וְזָרַע אֵין לָהּ – זִרְקָא מוֹנָה סְגוּלָּה, כעין מוסיף מהענין על הענין, ללמד אם קיים זרע זרעה בין כשר בין פסול (נכדים וכו') עושה לה

מחיצה מלחם אביה ולא תאכל עוד ממנו,

אבל בשני מצבים הבאים שאפשר מרומזים בטעם זקף-קטן במלת פְּנֵעוּרֶיהָ יחול עליה הקלה המרומזת בתבנית הטעמים של וְשָׂכָה אֶל-בֵּית אֲבִיהָ – גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא להקל ולא להחמיר, (א) היה לה זרע או זרע זרעה ומת (ב) אין לה זרע אבל קיים זרע זרעה (נכדים וכו') משפחה ונכרית שאינו נקרא זרע ולכן אוכלת מלחם אביה (גם בבבלי יבמות סח ב ט א)

מִלְּחָם אֲבִיהָ תֵּאכֹל ע"פ ת"כ והתורה והמצוה ממלת מִלְּחָם יש ללמוד שלא כל לחם אביה היא תאכל. אפשר כי וּבֵת-כֹּהֵן – תְּלִישָׁא-

קטנה, גם בתפקיד הודעה על כעין מחיצה בלחם אביה כי אוכלת רק מתנות כהונה בגבולין (תרומה, זרוע לחיים וקובה) ולא שוק וחזה התנופה ושאר קדשים שהוא זוכה בהם משולחן גבוה;

אנציקלופדיה תלמודית כרך ד, [בת כהן] טור תשנה

בת כהן שנישאת לישראל ונתאלמנה או נתגרשה ואין לה זרע ממנו, אף על פי שחזרת לתרומת בית אביה, אינה חוזרת לאכילת חזה ושוק⁵³, שנאמר: ובת כהן כי תהיה לאיש זר היא בתרומת הקדשים לא תאכל⁵⁴, במורם מן הקדשים לא תאכל⁵⁵, או שנאמר: ובת כהן וגו' ושהב א ל בית אביה כנעוריה מלחם אביה תאכל⁵⁶, הא אינו מדבר אלא בקדשי הגבול⁵⁷, אם מפני ש"מלחם" משמעו ולא כל לחם, פרט לחזה ושוק, שלחם משמע כל מאכל⁵⁸, חזרת היא לתרומה ואינה חוזרת לחזה ושוק⁵⁹ או שמלחם אביה תאכל משמעו לחם הקטני לאביה – והיינו תרומה, שקנויה לכהנים להיות שלהם⁶⁰ – פרט לחזה ושוק, שמשולחן גבוה הוא זוכה⁶¹, או מלחם וגו', לחם ולא בשר⁶², או שנאמר: ואת חזה (א"ת טור תשנן) התנופה ואת שוק התרומה תאכלו וגו' אתה ובניך ובנותיך אתך⁶³, בזמן שאתך⁶⁴. ולא חזה ושוק בלבד, אלא אף זרוע בשלה מאיל-נזיר* והלחמים שעמו ולחמי-תודה* ובכור⁶⁵, בכלל מורם מן הקדשים הם, ואסורים לה עולמית, אחר שנישאת לזר⁶⁶. בירושלמי יש חולקים וסוברים שאוכלת אף בחזה ושוק, ואמרו: מלחם אביה תאכל, לרבות חלות תודה ורקיקי נזיר⁶⁷.

אנציקלופדיה תלמודית הערות כרך ד, [בת כהן] טור תשנה

53. יבמות סח ב; רב בירושלמי יבמות פ"ט ה"ח; רמב"ם תרומות פ"ו ה"ז. 54. ויקרא כב יב. 55. יבמות שם ופז א דרשת רבינא בר שילא, ועי' רש"י שם; רמב"ם שם. 56. שם ג. 57. תו"כ שם. 58. רש"י. 59. יבמות פז א, דרשת רבה בר אבהו; רמב"ם שם ה"ט; ועי' מנ"ח מצוה רפג שהרמב"ם כתב שתי הדרשות שמלחם ולא כל לחם אין איסור לאו, רק לאו הבא מכלל עשה, אלא שהוא מגלה על הכתוב בתרומת הקדשים לא תאכל שהוא אף בחזרת, וכן כל האמוראים הוצרכו לדרשות האחרות להוכיח על הכתוב בתרומת הקדשים וכו'. 60. רש"י. וע"ע מתנות כהונה. 61. יבמות שם דרשת רב פפא. 62. שם, דרשת רב ספרא. 63. ויקרא י ד. 64. שם, דרשת רבא. 65. ע"ע בכור בהמה טהורה שהוקש לחזה ושוק. 66. מנ"ח שם. 67. בירושלמי יבמות פ"ט ה"ח ר' שמעון בן יוחי ור' יוחנן. ועי' יפ"ע יבמות סח ב שר"ל שהמדובר בירושלמי הוא כשחזרת בשביל בנה, ול"מ כן בירושלמי שהרי הביאו הפסוק מלחם אביה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוקד פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט; לא ממש; טפחא = טרפא = שני
משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מוקד – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3;
רבוע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מדות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

מְלַחֵם אָבִיהָ תֹאכַל – מְלַחֵם אָבִיהָ – מְרַכָּא טַפְחָא, כַּעֲיֵן יִתְוֹר לְרַבּוּת עַל תְּרוּמָה, שְׁקוּנְיָה לְכַהֲנִים לְהִיּוֹת שְׁלֵהֶם⁶⁰ אִף זְרוּע בְּשֵׁלָה
מֵאֵיל-נְזִיר* וְלַחֲמִים שַׁעֲמוּ וְלַחֲמֵי-תוֹדָה* וּבַכּוֹר⁶⁵, כְּכֹל מוֹרֵם מִן הַקִּדְשִׁים הֵם, וְאִסּוּרִים לֵה עוֹלָמִית, אַחַר שְׁנִישָׂאת לִזְר⁶⁶.
תֹאכַל – אֲתַנַּח, מַגְבִּיל אֶת הַמֵּאכְלִים שֶׁבֶת כֶּהֱן הַשְּׁבָה לְבֵית אֲבִיהָ אוֹכֵלָת, וְזֶה מֵתָאִים עִם הַדְּרָשָׁה מִמֶּלֶת מְלַחֵם וְלֹא כֹל לַחֵם.

כִּי תִהְיֶה ... וְשָׂבָה אֶל-בֵּית אָבִיהָ – קַדְמָא וְאוּלָא ... גְרִישִׁים מֵהַפֶּךְ פֶּשְׁטָא, אֲפִשְׁרוּת לְלִמּוּד בְּכַעֲיֵן קַל וְחוֹמֵר עִם דִּי שְׁאִין הַבָּא מִן
הַדִּין (הַלְמַד) עוֹלָה עַל הַנִּידוּן (הַמְלַמֵּד).

הַפֶּסוּק וַיִּקְרָא אֹמֵר כְּבִיב: וּבֵת-כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זָר הִוא בְּתָרוּמַת הַקִּדְשִׁים לֹא תֹאכַל:
מִנְתַּק בֶּת כֶּהֱן מִתְרוּמָה וְקִדְשִׁים שֶׁל בֵּית אֲבִיהָ הַכֶּהֵן. נֹאמֵר כִּי זֶה הַפֶּסוּק הַמְלַמֵּד.

מִזֶּה נִלְמַד כִּי בֶת כֶּהֱן שֶׁנִּשְׁאַה לְכַהֵן וְמִת זְרוּע אֵין לָהּ, מִתְנַתַּקת מִתְרוּמָה וְקִדְשִׁים שֶׁל בֵּית אֲבִיהָ. נֹאמֵר כִּי זֶה הַלְמַד.
בֵּת הַפֶּסוּק וַיִּקְרָא אֹמֵר כְּבִיב: וּבֵת-כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה אֶלְמִנָּה וְגִרוּשָׁה וְזָרַע אֵין לָהּ וְשָׂבָה אֶל-בֵּית אָבִיהָ כְּפִנְעוּרְיָה מְלַחֵם אָבִיהָ
תֹאכַל וּמְחִזְרָה לְאִכִּילָה בְּבֵית אֲבִיהָ, אֲבָל לְפִי הַהֲצָעָה שֶׁל קַל וְחוֹמֵר עִם הַגְּבֻלָּת דִּי, גַּם בֶּת כֶּהֱן שֶׁהִיָּתָה נִשְׁוֹאָה לְכַהֵן וְמִת, אֲפִשְׁרָה כִּי לֹא
תִּחְזוֹר לְאִכּוֹל קִדְשִׁים בְּבֵית אֲבִיהָ, רַק תְּרוּמָה.

וְמָה שֶׁהַבָּאנוּ מִ-"א"ת בִּירוּשָׁלַיִם יֵשׁ חוֹלְקִים וְסוֹבְרִים (שֶׁבֶת כֶּהֱן שֶׁהִיָּתָה נִשְׁוֹאָה לִזְר) שְׁאוֹכֵלָת אִף בְּחִזָּה וְשׁוֹק, וְאִמְרוּ: מִלַּחֵם אֲבִיהָ תֹאכַל,
לְרַבּוּת חֲלוֹת תוֹדָה וְרִיקִיקֵי נְזִיר⁶⁷. כֹּתֵב בְּהַעֲרָה⁶⁷. יְרוּשָׁלַיִם יְבִמּוֹת פ"ט ה"ח ה' שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחֵי וְר' יוֹחָנָן. וְעִי' יפ"ע יְבִמּוֹת ס ב' שר"ל
שֶׁהַמְדוּבָר בִּירוּשָׁלַיִם הוּא כְּשִׁחְזוֹרָת בְּשִׁבִיל בְּנָה, וְל"מ כֵּן בִּירוּשָׁלַיִם שְׁהִירָה הִבִּיאוּ הַפֶּסוּק מִלַּחֵם אֲבִיהָ. וְהַפֶּסוּק מִלַּחֵם נִדְרָשׁ לְמַעַט קִדְשִׁים.
וְכֹל מִי שִׁיכּוֹל לְהֵאִיר הַסּוּגִיָּה מוֹזְמֵן לְהַצִּיעַ פֶּתְרוֹן.

מוֹסֵף רִש"י [יא – יג] **וְיָלִיד בִּיתוֹ וְגו'** וְכֹת כֶּהֱן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זָר וְגו' **וּבֵת כֶּהֱן כִּי תִהְיֶה אֶלְמִנָּה וְגִרוּשָׁה זְרוּע אֵין לָהּ.** "כֹּל דְּבַר שֶׁהִיא
כְּכֹל וְיֹצֵא לִידוּן דְּבַר הַחֲדָשׁ אִי אֲתָה יְכוֹל לְהַחְזִירוֹ לְכֹלְלוֹ עַד שִׁחְזוֹרָתוֹ הַכְּתוּב לְכֹלְלוֹ בְּפִירוּשׁ". כְּמוֹ שֶׁאִמְרָה הַכְּתוּב וְכֶהֱן כִּי יִקְנָה
נֶפֶשׁ קִנְיָן כִּסְפוֹ הוּא יֹאכַל בּוֹ וְיָלִיד בִּיתוֹ הֵם יֹאכְלוּ בְּלַחְמוֹ, וּבִתּוֹ כְּכֹל לְיָלִיד בִּיתוֹ הִיָּתָה בֵּין פְּנוּיָה בֵּין נִשְׁוֹאָה, וְיֹצֵא לִידוּן דְּבַר הַחֲדָשׁ,
שֶׁלֹּא אַחֲרָה שְׁנִישָׂאת לִזְר אֵינָה אוֹכֵלָת בְּתָרוּמָה, דְּכֹתִיב (וַיִּקְרָא אֹמֵר כְּבִיב) **וּבֵת-כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זָר הִוא בְּתָרוּמַת הַקִּדְשִׁים לֹא**
תֹאכַל:

הוֹאִיל וְהוֹצִיאָה הַכְּתוּב מִן הַכֹּלָל, אִי אֲתָה יְכוֹל לְהַחְזִירוֹ לְכֹלְלוֹ, אִפְּלוּ הִיא אֶלְמִנָּה אוֹ גְרוּשָׁה, אִם לֹא יִחְזוֹרָתָה הַכְּתוּב לְכֹלְלוֹ
בְּפִירוּשׁ, דְּכֹתִיב (וַיִּקְרָא אֹמֵר כְּבִיב) **וּבֵת-כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה אֶלְמִנָּה וְגִרוּשָׁה וְזָרַע אֵין לָהּ וְשָׂבָה אֶל-בֵּית אָבִיהָ כְּפִנְעוּרְיָה מְלַחֵם**
אָבִיהָ תֹאכַל (רִש"י עַל בְּרִייתָא דְרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל)

וּבֵת-כֹּהֵן – תְּלִישָׁא-קַטְנָה, אֹר הַחַיִּים וְאוֹמְרוּ **וּבֵת-כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה אֶלְמִנָּה** וְגו', מְדַבֵּר הַכְּתוּב בְּבַחֲנִית נִשְׁמָה לְנִשְׁמָה, שְׁאִין מַגִּיעָה
דְּבִיקוּת הַרַע כֹּל עֵיקָר, אֲלֹא שֶׁהִיא בּוֹרַחַת וְהוֹלַכַת לָהּ כְּמוֹ שֶׁאִמְרָנוּ, וְהוּא מָה שֶׁנִּתְּנָה עִם **וּבֵת-כֹּהֵן תִּלְשָׁא לִזְרָה כִּי בַחֲנִיָּה זֹו מַעוֹלָה**
בִּיחָר וְלִזְרָה אֵין זֹר אֲתָה
הַהֲשַׁעְרָה בְּעִיּוֹן זֶה הִיא כִּי אֶחָד מִתְּפִיקֵי טַעַם תִּלְשָׁא, הַנִּקְרָא תְּלִישָׁא-גְדוּלָה בְּמִנְהַג אֲשַׁכְּנוּזִים, לְרַמּוֹז עַל דְּבַר מוֹבַחַר, רֹאשׁ, מְקוּר. אֹר
הַחַיִּים פִּירוּשׁ טַעַם **וּבֵת-כֹּהֵן תִּלְשָׁא לִזְרָה כִּי בַחֲנִיָּה זֹו מַעוֹלָה בִּיחָר**. בְּהַנְחָה שֶׁלֹּא הִיָּתָה לְאוֹר הַחַיִּים גִּירְסָה שְׁבָה בֶת-כֶּהֱן בְּתִלְשָׁא-
גְדוּלָה, אִזִּי תִלְשָׁא כֶּשֶׁם כֹּלְלִי לְתִלְשָׁא-גְדוּלָה וְתִלְשָׁא-קַטְנָה מִרְמֹז עַל תְּפִיקָה בַחֲנִיָּה מַעוֹלָה, הַדּוּמָה לְהַשַׁעְרָה דְּבַר מוֹבַחַר. אֲפִשְׁרָה לִזְרָה כִּי
בַחֲנִיָּה נַעֲלָה הִיא כְּעִין מַחֲצִיזָה לְעַצְמָה. (י' אִיר הַתֶּשֶׁס"ט) לֹא שִׁיעֲרָתִי כִּי גַם תְּלִישָׁא-קַטְנָה מִרְמֹז לְבַחֲנִיָּה מַעוֹלָה.

וַיִּקְרָא אֹמֵר כְּבִיב – יט:

[טז] וְהִשְׁיִאוּ אוֹתָם עֵין אֲשֶׁמָה בְּאֶקְלָם אֶת-קִדְשֵׁיהֶם כִּי אֵין ה' מְקַדְּשֵׁם: פ
[יז] וַיִּדְבַּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: [יח] דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-בְּנָיֵיו וְאֶל-כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ מִבֵּית
יִשְׂרָאֵל וּמִן-הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִקְרִיב קָרְבָּנוֹ לְכָל-גִּדְרֵיהֶם וְלְכָל-גִּדְבוּחָם אֲשֶׁר-יִקְרִיבוּ ה' לְעֹלָה:
[יט] לְרִצְוֹנְכֶם תָּמִים זָכָר בְּפִקָּר בְּכִשְׂבִּים וּבְעֵזִים:
וַיִּקְרָא אֹמֵר כְּבִיב:

וַיִּדְבַּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: - מְרַכָּא טַפְחָא מְרַכָּא סְלוֹק

לִימַד עַל כֹּל הַפְּרָשָׁה כּוֹלָה שִׁיחָה בְּלֹא תַעֲשֶׂה ... לֹא אֲמוֹר. שִׁישׁ לִזְרָה לְיִשְׂרָאֵל שִׁישׁ כֹּאן גַּם מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה דְּבַר זֶה. וּמְכַל מְקוֹם לְמַדְנָו
לְעִנְיָנוּ שֶׁלְשִׁית רַבִּי יְהוּדָה לֹא הָבָא מְכַלְל עֲשֶׂה נִידוּן כְּלָאוּ.

טט - הִיּוֹת **פְּסוּק טז** מִסְתִּיִם ב"כ **כִּי אֵין ה' מְקַדְּשֵׁם** וְכַמַּעַט בְּסוֹף הָעִנְיָן ב-**פְּסוּק לב** מִסִּיִם "אֵין ה' מְקַדְּשֵׁם"
בְּשְׁנֵי הַפֶּסוּקִים **אֵין ה'** - בְּחִיבוּר מְרַכָּא טַפְחָא

אִמְנָם **פְּסוּק טז** מִסִּיִם פְּרָשָׁה פְּתוּחָה אִךְ כִּיּוֹן ש-**פְּסוּק יז** פּוֹתַח בְּמְרַכָּא טַפְחָא אֲפִשְׁרָה שְׁמַרְמֹז לְהִקְיָשׁ שֶׁבְּגִלְל הַקְּדוּשָׁה וְהַחֲבִיבוּת שֶׁל
יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי ה' יְהִיָּה בְּפְרָשָׁה זֹאת מִשְׁמַעוֹת "לֹא אֲמוֹר" - זְהִירוֹת יִתְרָה, שֶׁלְשִׁית רַבִּי יְהוּדָה לֹא הָבָא מְכַלְל עֲשֶׂה נִידוּן כְּלָאוּ.

וַיִּקְרָא אֹמֵר כְּבִיב: לְרִצְוֹנְכֶם תָּמִים זָכָר בְּפִקָּר בְּכִשְׂבִּים וּבְעֵזִים:

רִש"י (יט) **לְרִצְוֹנְכֶם** - הִבִּיאוּ דְבַר הַרְאוּי לְרִצְוֹת אֲתַכֶּם לְפָנֵי, שִׁיחָה לְכֶם לְרִצְוֹן; 'אֲפִימְנָט' בְּלַעַז. וְאִיזְהוֹ הַרְאוּי לְרִצְוֹן? **תָּמִים זָכָר בְּכַר**
בְּכִשְׂבִּים וּבְעֵזִים - אֲבָל בְּעוֹלַת הָעוֹף אֵין צָרִיךְ תְּמוֹת וְזִכְרוֹת, וְאִינּוּ נִפְסַל בְּמוֹם אֲלֹא בְּחִסְרוֹן אֲבָר (רֹאה תו"כ אֲמוֹר פְּרִשְׁתָּא ז,ב).
לְרִצְוֹנְכֶם - (סְלוֹק) אֲתַנַּח לְלֹא טַפְחָא, מַגְבִּיל לְלֹא שְׁנוּי כְּלִשְׁוֹה, הִינּוּ ע"פ רִש"י שְׁלִימוֹת הַרְאוּי לְרִצְוֹת, הַרְאוּי לְרִצְוֹן.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשערות: אתנח, סלוק – סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוקף פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממשע, לא ממש; טפחא = טרפא – שבי
משמעות, רבוי מתפטר; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; ססן – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי ספוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מתיצה, עקרה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצה, עקרה, פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.4 ויקרא אמר כא,א (התשע"ד)

ויקרא אמר כא,ב:

וּמִן-הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא וְלֹא יַחַלְלֵל אֶת מִקְדָּשׁ אֱלֹהֵי
כִּי יָנֹר שָׁמֶן מִשְׁחַת אֱלֹהֵי עֲלִי אֲנִי ה' :

וּמִן-הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא - פשטא מונח זקא-קטן וְלֹא יַחַלְלֵל - מונח זקא-קטן אֶת מִקְדָּשׁ אֱלֹהֵי - טפחא מונח אתנח

וּמִן-הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא - פשטא מונח זקא-קטן - אם פשטא על פועל ואחריו שני שמות עצם או סמיכות - הלימוד על שני ענינים. כאן פשטא על שם עצם טעם מונח על מלת שלילה וזקא-קטן על פועל ורבו זוגות הלימודים:

(א) כ"ג אינו הולך אחר המטה (לא תעשה), מקריב אונן (העבודה מותרת לו אך לא חובה ואם יניחנה מרצון עובר בלאו)

(ב) ראב"ע: אחר המת (לא יצא) והוא הנכון גם כן יתכן שלא יצא מן המקדש כי אם לדבר מצוה

(ג) ועוד מצינו שנחלקו רבותינו בפרק שני של מסכת זבחים (טז). ואמרו, אונן מנא לן דמחיל עבודה, דכתיב ומן המקדש לא יצא ולא יחלל, הא אחר שלא יצא חלל ורבי אלעאי אמר מהכא, הן היום הקריבו את חטאתם ואת עולתם (לעיל י"ט)

(ד) כהן גדול עבודתו כשירה ואילו כהן הדיוט עבודתו פסולה

(ה) והסוגיא ששנויה בסנהדרין (י"ט), זקא-קטן, שאינו יוצא אחר המטה עמהם אלא הם נכסין והוא נגלה הם נגלין והוא נכסה דברי רבי מאיר, ורבי יהודה אומר אינו יוצא מן המקדש כלל, וכו' (ראה רמב"ן), כל זה אסמכתא מדבריהם. וגו' וסמכו אותה לכתוב הזה כדרך האסמכתות בתלמוד.

טטוד"ל – לענ"ד יתכן והאסמכתות בנויות על תבנית הטעמים פשטא (על שם עצם) מונח (על מילת שלילה) זקא-קטן (על פועל)

וּמִן-הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא - פשטא מונח זקא-קטן וְלֹא יַחַלְלֵל - מונח זקא-קטן, פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים, כעין הקש מכהן גדול באופן הפוך לכהן הדיוט.

הקש הפוך ראשון: וּמִן-הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא - פשטא מונח זקא-קטן, שני פשטים כפ' רש"י (טט א-) אינו הולך אחר המטה. (טט ב-) ועוד מכאן למדו רבותינו שכהן גדול מקריב אונן, וכן משמעו, אף אם מתו אביו ואמו, אינו צריך לצאת מן המקדש, אלא עובר עבודה.

הקש הפוך שני: כפ' רש"י וְלֹא יַחַלְלֵל אֶת מִקְדָּשׁ, (טט א-) שאינו מחלל בכך את העבודה, שהתיר הכתוב, (טט ב-) הא כהן הדיוט שעבר אונן, חלל.

כִּי יָנֹר - פזר תלישא-גדולה ללא קדמא או אולא אחריהם

ירושלמי סנה' פ"ב ה"א (וילנה ט ב) אמר ר' לעזר כהן גדול שחטא מלקין אותו, ואין מעבירין אותו מגדולתו. אמר ר' מא כתיב (י) אמר כא,ב) כִּי יָנֹר שָׁמֶן מִשְׁחַת אֱלֹהֵי עֲלִי אֲנִי ה' כביכול מה אני בקדושת, אף אהרן בקדושתו.

אור שמחה כלומר, כשם שאצל הקב"ה לא שייך חילול כביכול, אף כה"ג הוא תמיד בקדושתו ולא תשתנה קדושתו אף לאחר שחטא והלקו אותו. וקדריש ליה מ- אֲנִי ה' דמיותו, דהא כתיב בסוף הפרשה (י) אמר כא,טו) אֲנִי ה' מְקַדְּשׁוֹ.

(י) אמר כא,ב) כִּי יָנֹר שָׁמֶן מִשְׁחַת אֱלֹהֵי עֲלִי אֲנִי ה' - (אתנח) פזר תלישא מונח דרגא תביר טפחא מרכא סלוק.

- נָוֵר – תלשא - להודיע יחודיות כה"ג, ויחודיותו מתבררת בתבנית הפסק דיבור שֶׁמֶן מִשְׁחַת אֱלֹהֵי עֲלִי - מונח דרגא תביר טפחא. אפשר כעין שתי סדרות של דרגא תביר טפחא, היינו קבוצות פרטים מצטרפים, ומאופיינים ע"י אֲנִי ה' מרכא סלוק וזה שפירש אור שמחה כביכול מה אני בקדושת, אף אהרן ... תמיד בקדושתו ולא תשתנה קדושתו אף לאחר שחטא והלקו אותו.

- אפשר כִּי פזר ילמד למקום אחר, דווקא כה"ג מחזירין אותו לקדושתו דכתיב נזר שמן משחת אלקיו וגו' אבל נשיא שלקה דלית כתיב ביה אין מחזירין.

- אפשר כִּי נָוֵר פזר תלשא ללא קדמא ואולא אחריהם, ילמד למקום אחר, למשיחת מלך ואינו כעין בנין אב כי לא דומה משיחת כהן גדול למשיחת מלך. כִּי נָוֵר – כ"ג משיחתו בכעין אות כִּי יוֹנִית (האות X) ואילו משיחת מלך כמין נָוֵר (WWW)

תפארת ישראל - יכין מסכת כריתות פרק א

(כג) והסך בשמן המשחה. שנעשה רק פעם א' ע"י משה, ומושחין ממנו את הכה"ג בין גבות עיניו תמונת והוא כי יוֹנִית [ע"י מ"ש זבחים פ"י ס"י ל"ז], ולמלך מזרע דוד מושחין במצחו כמין נזר [ע"י רמב"ם פ"א מכלי מקדש ה"ט]

- אן בדרך דרש כעין נחת דרגא במלקות ומחזירין אותו

בבלי כריתות ה,ב, ת"ר: מושחין את המלכים כמין נזר, ואת הכהנים כמין כ"י. אמר רב מנשיה: כמין כי יוני.

רש"י כריתות כמו נָוֵר - סביב על ראשו. כמין כִּי - אות יוֹנִית ועשוי כזה /במקור מופיע במקום זה האות הלטינית איקס/

רש"י מנחות עד,ב, כמין כִּי - יוניי שבלשונו קורין לכ"ף שלהן כי שהיה נוטל מן השמן באצבעו כמין כי יוניי.

תוספות בבלי מנחות עה,א, כמין כִּי - צייר בקונט' כמין טי"ת ובפירושי חומש פי' גימל ויש מפרשים כמין נון או כמין כ' ובערוך פירש דתניא בכריתות (דף ה:) המלכים מושחין כמין נזר והכהנים כמין כ"י יוֹנִית פירוש יצק שמן על ראש [אהרן] ויורד אילך ואילך כמין שני מרגליות וזהו צורתו.

ויקרא אמר כא,א:

כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר-בּוֹ מִיָּד מִזְרַע אֶהְרֶן הַפְּחָן לֹא יֵגֶשׁ לְהַקְרִיב אֶת-אֲשֵׁי ה'
מִזֶּם בּוֹ אֶת לֶחֶם אֱלֹהֵי לֹא יֵגֶשׁ לְהַקְרִיב:
כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר-בּוֹ מִיָּד - גרשיים מונח רביע, יצא מן הכלל ללמד על הכלל, אפשר כפרש"י לרבות שאר מומין.

ויקרא אמר כב,לב,לג:

[לב] וְלֹא תַחַלְלוּ אֶת-שֵׁם קִדְּשִׁי וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' מְקַדְּשְׁכֶם:

[לג] הַמוֹצֵיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהֵיוֹת לְכֶם לְאֱלֹהִים אֲנִי ה' פ

וְלֹא תַחַלְלוּ אֶת-שֵׁם קִדְּשִׁי - מהפך פשטא מונח זקא-קטן וְנִקְדַּשְׁתִּי - קדמא זקא-קטן במלה אחת

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
המצוות ההשעיות; אתחן, סליק = סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מחקך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק; ממשע; לא ממש; טפאא = טרנא – שני
משמעות, רבוי ממשע; מרכא טפאא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מנח – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; ססא – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרנא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מציצה, עקרה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מציצה, עקרה; פור – דרוש מהפסוק רציון לנושא אחד בהלכה.

רש"י ולא תחללו לעבור על דברי מזידין. ממשמע שנאמר **ולא תחללו**, מה ת"ל **ונקדשתי**? מסור עצמך וקדש שמי, יכול ביחיד?
ת"ל בתוך בני ישראל. וכשהוא מוסר את עצמו, ימסור עצמו על מנת למות, שכל המוסר עצמו על מנת הנס אין עושיין לו נס וגו'
ולא תחללו את-שם קדשי - מהפך פשטא מונח זקא-קטן **ונקדשתי** - קדמא זקא-קטן במלה אחת,
* פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים, כעין בנין אב, הקש, כאשר מצוים הגויים לעבור על מצוה ממצוות ה' ברבים כדי לעבור על
הדת (היינו שעת השמד) אז ימסור עצמו על קידוש השם ולא רק בע"ז, ש"ד וג"ע שזה גם ביחיד וגם שלא בשעת השמד

רמב"ם יסודי התורה פ"ה ה"א

כל בית ישראל מצווין על קדוש השם הגדול הזה שנאמר ונקדשתי בתוך בני ישראל, ומוזהרין שלא לחללו שנאמר ולא תחללו את שם
קדשי, כיצד כשיעמוד עובד כוכבים ויאנוס את ישראל לעבור על אחת מכל מצות האמורות בתורה או יהרגנו יעבור ואל יהרג שנאמר
במצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, וחי בהם ולא שימות בהם, ואם מת ולא עבר הרי זה מתחייב בנפשו.

ילקוט שמעוני תורה פרשת אמור רמז תרמג

ונקדשתי בתוך בני ישראל (כתוב בפסוק ויבאו בני ישראל לשבור בתוך הבאים). מעשה ברבי אליעזר שנכנס לבית הכנסת ולא מצא
שם עשרה ושחרר עבדו והשלימו לעשרה. והיכי עביד הכי והא אמר רבי יהודה המשחרר עבדו עובר בעשה שנאמר לעולם בהם
תעבדו, לדבר מצוה שאני. והא מצוה הבאה בעבירה היא, מצוה דרבים שאני דכתיב **ונקדשתי בתוך בני ישראל**, אין פורסין על שמע
ואין עוברין לפני התיבה ואין נושאין כפיהן ואין קורין בתורה ואין מפטירין כנביא פחות מעשרה דאמר קרא **ונקדשתי בתוך בני
ישראל** כל דבר שבקדושה לא יאה פחות מעשרה, מאי משמע דתני רבינא אחוה דרבי חייה בר אבא קמיה דר' חייא בר אבא אתיא תוך
תוך, כתיב הכא **ונקדשתי בתוך בני ישראל** וכתיב התם **הבדלו מתוך העדה הזאת** מה להלן עשרה אף כאן עשרה, (ויקרא אמר כב לג)
המוציא אתכם מארץ מצרים על תנאי כך הוצאתי אתכם מארץ מצרים, על מנת שתמסרו עצמכם לקדש שמי. להיות לכם לאלהים על
כרחכם. אני ה' אני נאמן לשלם שכר

ונקדשתי - קדמא זקא-קטן במלה אחת, כעין מוקדם והוא מאוחר בענין. **תורה שלמה** ע"פ **ירושלמי מגילה ... בבלי**

סנהדרין עד,ב, בבלי ברכות כא,ב מקור לכך שדבר שבקדושה לא יהיה בפחות מעשרה ללמוד מקדמונים מבני יעקב עשרה,
מעדת מרגלים עשרה.

ונקדשתי - קדמא זקא-קטן במלה אחת, כעין מוקדם והוא מאוחר בענין. ה' הקדים להוציאם ממצרים על תנאי שאח"כ ימסרו עצמם
לקדש שמו (ויקרא אמר כב,לג) **המוציא אתכם מארץ מצרים** על תנאי כך הוצאתי אתכם מארץ מצרים, על מנת שתמסרו עצמכם
לקדש שמי. **להיות לכם לאלהים** על כרחכם. **אני ה'**: אני נאמן לשלם שכר
אני – טפאא, כמשנה משמע, אתם עמי, אני עמכם, אתם נגדי, אני נגדכם.

ויקרא אמר כב,א - ב: [א] וידבר ה' אל-משה לאמר:

(טבל) **[ב] דבר אל-אֶהרֹן וְאֶל-בְּנָיו וְגִזְרוּ מִקִּדְשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִחַלְלוּ אֶת-שֵׁם קִדְשִׁי אֲשֶׁר תֵּם מִקִּדְשֵׁים לִי אֲנִי ה':**

ויקרא אמר כב,ט: (תרומה מיתה בידי שמים) **וְשִׁמְרוּ אֶת-מִשְׁמַרְתִּי וְלֹא-יִשְׂאוּ עָלָיו חֹטֵא וּמָתוּ בֹּי כִּי יִחַלְלוּ אֲנִי ה' מִקִּדְשֵׁים:**

ויקרא אמר כב,טו: (תרומה) **וְלֹא יִחַלְלוּ אֶת-קִדְשִׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת אֲשֶׁר-יָרִימוּ לָהֶּן:**

ויקרא קדשים יט,ח: (נותר בכרת) **וְאֶכְלֶינָה עֹנֵי יִשְׂאָ כִּי-אֶת-קִדְשֵׁי ה' חָלַל וְנִכְרַתָּה הַגֵּפֶשׁ הַהוּא מֵעַמִּיהֶן:**

בבלי סנהדרין פג,א האוכל את הטבל מנלן? דאמר שמואל משום רבי אליעזר: מניין לאוכל את הטבל שהוא במיתה - דכתיב (וי' אמר

כב,ג) **וְלֹא יִחַלְלוּ אֶת-שֵׁם קִדְשִׁי** (באכילת טבל והגמרא מקשרת אל חילול תרומה שבפסוק הבא) **(וי' אמר כב,טו: [את] אֲשֶׁר-יָרִימוּ לָהֶן -**

בעתידים לתרום הכתוב מדבר, ויליף (לומד בהשוואת ענין) **חילול** (טבל שב-כב,ב) אל **חילול** מתרומה (שבו עוסק כב,טו). מה להלן

(בתרומה כב,טו)) במיתה - אף כאן (בטבל כב,ב)) במיתה. - ונילוף (מציעה הגמרא ללמוד) **חילול** (טבל שב-כב,ב) מ- **חילול** מנותר **(רש"י**

(וי' קד' יט,ח) כִּי-אֶת-קִדְשֵׁי ה' חָלַל, מה להלן (בנותר) בכרת - אף כאן (בטבל) בכרת! - **מסתברא**, מתרומה הוה ליה למילף, **שכן:**

תרומה, חוצה לארץ, הותרה, ברבים, פירות, פיגול, ונותר. - אדרבה: מנותר הוה ליה למילף, שכן, פסול אוכל, אין לו היתר במקוה. -

הנך נפישן. רבינא אמר (טעם אחר): **חילול** דרבים (בלשון רבים בטבל - **(וי' אמר כב,ג) וְלֹא יִחַלְלוּ**) **מחילול** דרבים (בלשון רבים בתרומה

(וי' אמר כב,טו) וְלֹא יִחַלְלוּ) עדיף. וכהן טמא שאכל תרומה טהורה מנלן? (שעונשו מיתה בידי שמים)? דאמר שמואל: מניין לכהן טמא

שאכל תרומה טהורה שהוא במיתה בידי שמים - דכתיב **(ויקרא אמר כב,ט) וְשִׁמְרוּ אֶת-מִשְׁמַרְתִּי וְלֹא-יִשְׂאוּ עָלָיו חֹטֵא** וגו'

(טט) **(ומתו בו כי יחללוהו)**. טהורה - אין (כהן טמא האוכל תרומה טהורה עונשו מיתה בידי שמים), טמאה - לא (כהן טמא האוכל תרומה

טמאה לא נענש במיתה בידי שמים). דאמר שמואל אמר רבי אליעזר: מניין לכהן טמא שאכל תרומה טמאה שאינו במיתה - שנאמר (טט) -

(וי' אמר כב,ט) וּמָתוּ בֹּי כִּי יִחַלְלוּהוּ (כהן טמא הגורם לחילול התרומה הטהורה, הוא במיתה בידי שמים), **(כב,ג) פרט** לזו שמחוללת ועומדת

(התרומה שנטמאה שלא ע"י כהן טמא).

(ויקרא אמר כב,ט) כִּי יִחַלְלוּהוּ - מונח אתנה, רבוי והגבלה, הגביל מיתה בידי שמים על חילול תרומה טהורה בלבד, ריבה מחללי תרומה

טהורה לכהנים ולא כהנים טמאים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי - תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשערה: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) - להגביל; מונח - רבוי; מוקף פשטא - מוציא מפשט; מראק = מאריך, רבוי; דרנא - מצרף; תביר - מחלק, ממשע, לא ממש; טפאק = טרנא - שני משמעות, רבוי מתפשט; מראק טפאק = קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפאק - קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מראק תביר טפאק - קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תביר מראק טפאק - קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מקף - רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; ססא - סודר שנתחלק, השלם והחלק נדרשים; זרנא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקף-קטן - 2; זקף-גדול - 3; רביע - 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן חבצי ססוק - הקיש; השלישית: (קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"א - יוצא מהענין; קדמא אולא - מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקרה; תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקרה, פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

ויקרא אמר כא,א: וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה אָמַר אֶל־הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן וְאֶמְרַתְּ אֲלֵהֶם לִגְפֹשׁ לֹא־יִשְׁמָא בְּעַמּוּי:

(ב) בִּי אִם־לִשְׂאֹרוֹ הַקָּרֵב אֲלָיו וְלֹאֲבָיו וְלִבְנֵוֹ וְלִבְתּוֹ וְלִאֲחֵיו:

(ג) וְלִאֲחֵהוּ הַבְּתוּלָה הַקָּרוּבָה אֲלָיו אֲשֶׁר לֹא־הִיְתָה לְאִשׁוֹ: וַיִּשְׁמָא:

בִּי אִם־לִשְׂאֹרוֹ - במידה גורעין ומוסיפין נשנה מיקום שלש אותיות בִּי אֶ מְלֶשׁ אֲרוֹ מתקבלת באמצע בסדר אותיות הפוך המלה של"ם, אפשר שזאת אחת האפשרויות למה מרמות תבנית הטעמים של הכתוב בִּי אִם־לִשְׂאֹרוֹ - יתיב זקף-קטן, שתי דרשות הקשורות למלה של"ם (א) הקשר בין הכהן ובין אשתו אִם־לִשְׂאֹרוֹ - מקף כרב-מצב (א) ארוסה (ב) אשתו הנשואה לו, ורק לנשואה מטמא (ב) הדרשה לאיזה קרובים מטמא אִם־לִשְׂאֹרוֹ - מקף כרב-מצב (א) קרוב שגופו חסר חלק(ים) (ב) קרוב שגופו שלם, ומטמא רק לקרוב שגופו שלם

ויקרא אמר כא,ד: לֹא יִשְׁמָא בְּעַל בְּעַמּוּי לְהַחֲלוֹ:

ויקרא אמר כא,ו: קְדָשִׁים יִהְיוּ לֹאֲלֹהֵיהֶם וְלֹא יִחַלְלוּ שֵׁם אֱלֹהֵיהֶם כִּי אֶת־אֲשֵׁי ה' לַחֵם אֱלֹהֵיהֶם הֵם מְקַרְבִּים וְהָיוּ קְדָשׁ:

ויקרא אמר כא,יב: וּמִן־הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא וְלֹא יִחַלֵּל אֶת־מִקְדָּשׁ אֱלֹהֵיו כִּי נָזַר שְׁמֵן מִשְׁחַת אֱלֹהֵיו עָלָיו אֲנִי ה':

במדבר נשא ו,ז: לְאֲבָיו וְלִאֲמֹוֹ לְאֶחָיו וְלִאֲחֵהוּ לֹא־יִשְׁמָא לַחֵם בְּמַתָּם כִּי נָזַר אֱלֹהֵיו עַל־רֹאשׁוֹ:

... בְּעַמּוּי - אתנח לְהַחֲלוֹ - טפחא סלוק במלה אחת

ספרא אמור פרשה א (פרק בלי מספר)

(טו) (וי' אמר כא,ד) **לֹא יִשְׁמָא בְּעַל בְּעַמּוּי**, מה ת"ל (?) לכאורה הפסוק יתר כי התורה הזהירה (כא,א) **לִגְפֹשׁ לֹא־יִשְׁמָא בְּעַמּוּי** לכל נפש פרט

לנוכרים (להלן) לפי שנאמר (וי' אמר כא,ב,ג) **לֹאֲמֹו וְלֹאֲבָיו וְלִבְנֵוֹ וְלִבְתּוֹ וְלִאֲחֵיו:** (ג) וְלִאֲחֵהוּ, מטמא להם בין פסולים בין כשירים יכול אף

לאשתו (שב-כא,ב) נקראת **שְׂאֹרוֹ**) יטמא בין כשירה בין פסולה תלמוד לומר (וי' אמר כא,ד) **לֹא יִשְׁמָא בְּעַל בְּעַמּוּי יש** (כהן) בעל (אשה) שמתמא ויש (כהן) בעל (אשה) שאין מטמא, הא כיצד מטמא הוא לאשתו כשירה, ואינו מטמא לאשתו פסולה. (טז) (וי' אמר כא,ד)

בְּעַמּוּי (תו"כ מוסיף על אשתו הפסולה שלא נטמא לה גם מקרוביו שלא נטמא להם) בזמן שעושים כמעשה עמיו (נטמא להם), לא (נטמא) בזמן שפרשו מדרכי ציבור, (תו"כ מסביר מדוע הכהן לא מטמא לאשתו הפסולה כי היא גרמה) (וי' אמר כא,ד) **לְהַחֲלוֹ**, נהג מנהג כזה (שהפסולה חיה

עמו) הרי הוא חולים (תו"כ לומד עוד מוסיף מצב חולין לכהן) יכול יהיו חולים לעולם תלמוד לומר (בְּעַמּוּי) **לְהַחֲלוֹ** [בְּעַמּוּי] **לְהַחֲלוֹ** בזמן שהוא

[מתעסק] עמו (עם המת) הרי הוא חולים, פירש הרי הוא בקדושתו.

התוה"מ [י] (מלב"ם) ... פי' ביבמות (דף כב ודף צ) שהכתוב באר התנאי **לְהַחֲלוֹ** והלמ"ד הוא כמו למד של לנפש. שלא יטמא הבעל

אל האשה המחללת אותו (שחללה אותו בחייה עמו) דהיינו לאשתו פסולה שהגם שהוא אינו מתחלל פי' שמורדת אותו מקדושתו, (ואינו משמש ככהן כאשר היא עמו)

... והנה מלת **בְּעַמּוּי** פרש"י כשהיא תוך עמיו **לאפוקי** מת מצוה, [וכ"ה בירושלמי פ"ז דנזיר] (אם אין אחרים שיעסקו בקבורתה הכהן

שחללה עד מותה יקברנה)

אבל הלא כבר אמר זה (וי' אמר כא,א) **לִגְפֹשׁ לֹא־יִשְׁמָא בְּעַמּוּי**: וע"כ פי' שמ"ש שני פעמים בעמיו (פסוק כא,א ו-כא,ד), בא א' מהם להוציא

אם יצא מן העם ע"י שפי' מדרכי צבור, וכמו שדרשו ביבמות ובכ"מ (שמ' לש' כב,ב) **וְנִשְׂאָ בְּעַמּוּי** בזמן שעושה מעשה עמך, ואמר

שאעפ"י שהיא בעמיו (שלא פירשה מדרכי ישראל פרט להיותה עם הכהן) **לֹא יִשְׁמָא ... לְהַחֲלוֹ** אם היא פסולה, משא"כ בשאר קרובים

מטמא לפסולים (כגון אמו שנתחללה) כל שלא פירש מדרכי צבור, דהיינו שאין שומרים החגים והמועדים ופורשים מדרכי ישראל

כמ"ש ביור"ד (סי' שמה סע' ה)

... ת"ל **לְהַחֲלוֹ** ... שלא יטמא באופן שיחל כהונתו ע"י שאם מטמא למתים אינו כהן [כמ"ש בפ"ז דבכורות] והוא חולין. ורמז ג"כ

הדרוש שדרשו בנזיר (דף מג) **לְהַחֲלוֹ** במי שאינו מחולל (שלא יחלל עצמו) יצא זה שמחולל ועומד. דהיינו בזמן (כהן או נזיר) מתעסק

במת מותר ליגע במת אחר באותה עשה והאזהרה הוא רק אם פירש מן המת שאז אינו מחולל והוא בקדושתו (אע"פ שהוא טמא).

וקאמר שם שדרוש זה מוכח ממ"ש **לְהַחֲלוֹ** ולא להחל. וז"ש בזמן שהיא עמו הרי הוא חולין:

הסבר **שיעורי היום** (רב מיכל סילבר הי"ו) משולב בלשון **בבלי נזיר מב,ב** נאמר ככהן (וי' אמר כא,ד) **לֹא יִשְׁמָא בְּעַל בְּעַמּוּי לְהַחֲלוֹ** ;

ופירושו שלא יטמא טומאה המחללת אותו, ויש ללמוד מזה שאזהרת לאו זה נאמרה במי שאינו מחולל, כהן שאינו טמא ומחולל מן העבודה

מחמת טומאתו, יצא זה שהוא מחולל ועומד, כהן שנושא את המת והוא מחולל ועומד אינו באזהרת טומאה.

בבלי נזיר מג,א (תוכן הסוגריים ע"פ **שיעורי היום**) ת"ר: **לְהַחֲלוֹ** - עד שעה שימות (מיתה ממש ולא גוסס או מגויד), רבי (לומד מיתה ממש

מכתוב בנזיר) אומר: (במ' נשא ו,ז) **בְּמַתָּם** יטמא - עד שימות. מאי בינייהו? אמר ר' יוחנן: משמעות דורשין איכא בינייהו (מהיכן ממעטים

את הגוסס והמגויד), ר"ל אמר: (מהיכן ממעטים) גוסס איכא בינייהו; למאן דאמר מ- **לְהַחֲלוֹ** - אפילו גוסס (נחשב כמת ומוזהרים להתרחק,

אבל לא מגויד), למ"ד **בְּמַתָּם** - עד שימות אין, גוסס לא (מת ולא מוזהר עליו). ולמ"ד מ- **לְהַחֲלוֹ**, הכתיב: **בְּמַתָּם**! מיבעי ליה לכרדבי;

דתניא, רבי אומר: **בְּמַתָּם** אינו מטמא (עד שימותו ממש), אבל (לא מוזהר אם) מטמא בנגעם (של צרוע) ובזיבתם (של זב). ולמאן דאמר

בְּמַתָּם (למעט גוסס שמוזהר עליו), הא מיבעי ליה להאי סברא! א"כ, לימא קרא במות, מאי **בְּמַתָּם**? שמעת מינה תרתי (לומד שאין

מוזהרים עד שימות והגוסס מותר (לא מוזהר עליו). ולמ"ד **בְּמַתָּם**, הכתיב: **לְהַחֲלוֹ**! **לְהַחֲלוֹ** להכי הוא דאתא, (הכהן מוזהר על טומאה) במי

שאינו מחולל (כל עוד אינו מחולל), יצא זה שמחולל ועומד (הנושא כבר טומאת מת אינו מוזהר על מת נוסף). ולמ"ד מ- **לְהַחֲלוֹ** (למעט מגויד

ומילה זאת לא יתירה), הא מיבעי ליה להאי סברא! א"כ, לימא קרא להחל, מאי **לְהַחֲלוֹ**? שמעת מינה תרתי. (אינו מוזהר אלא כשהוא חלל

לאפוקי מגויד)

רמב"ם הלכות אבל פ"ב,הט"ו ... לפיכך אסור לכהן להתטמא למת אפילו בעת שמתטמא לקרוביו שנאמר **לֹא יִשְׁמָא** אינו מטמא

לאחרים וגו'. הרמב"ם פוסק שלא כדרשת תו"כ

... אבל **כסף משנה** הביא מנזיר ומאבל רבתי כי כהן העוסק במתו יכול לעסוק גם במתים אחרים כל זמן שלא פירש. ...

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
 תמצית ההשקפה: אתנח, סלוק = סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוקף פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מוקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש – גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מתיצא, עוקר; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצא, עוקר; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

דכי אמרי' הושיטו לו מתו ומת אחר ונגע פטור בחיבורי אדם במת אבל פירש ממתו ונגע במת אחר חייב וטעמא משום דמוסיף טומאה על עצמו שאדם כשהוא תפוס במת הנוגע בו כנוגע במת עצמו ונעשה אב הטומאה וכשפירש מן המת הוא עצמו אב הטומאה והנוגע בו ראשון לטומאה וכתבו הרמב"ן והרא"ש ולא תימא הא דקתני יכול יהא חייב ת"ל להחלו חיובא הוא דליכא הא איסורא איכא דתניא באבל רבת היה עומד וקובר את מתו עד שהוא בתוך הקבר מקבל מאחרים וקובר פירש הרי זה לא יטמא

לא יטמא – מרכא טפחא, יתור לרבות על הכהן את הנזיר?
לא יטמא – מרכא טפחא, יתור לרבות על אשתו פסולה, שגם **לא יטמא** לקרובים אשר פירשו מדרכי צבור
... בעמיו – אתנח, מגביל את **לא יטמא בעל בעמיו** וכאשר האשה האסורה לו היא מת מצוה כן יטמא לה.

להחלו – טפחא סלוק במלה אחת. טפחא התפקיד רבוי מצבי חולין לכהן, וסלוק בתפקיד הגבלה. טפחא כרובי מצבי חולין לכהן, בנוסף לאשתו פסולה. אפשר שבה למד לדרוש ו"ו יתירה במלת **להחלו** כפי' התורה מ' מלמד בזמן ש(כהן או נזיר) מתעסק במת (קרובים שמתמא להם, ומת מצוה) מותר ליגע במת אחר באותה שעה, (טעם סלוק בתפקיד הגבלה שהנגיעה במת אחר היא רק כאשר נוגע במת שחייב לעסוק בו) והאזהרה הוא רק אם פירש מן המת שאז אינו מחולל והוא בקדושתו (ואינו נוגע במת אחר).

ויקרא אמר כאה:
לא-יקרחה יקרחה קרחה בראשם ופאת זקנם לא יגלחו
ובבשרם לא ישרטו שרטה:

(י' קד' יט, כח) וְשָׂרֵט לְנֶפֶשׁ לֹא תִתְּנוּ בְּבָשָׂרְכֶם וְכִתְּבֶתְכֶם קַעֲלֵעַ לֹא תִתְּנוּ בְּכֶם אֲנִי ה' ;
 (דב' דאה יד, א) בְּגִימֵי אֶמֶם לֹא תִתְּגַדְּדוּ וְלֹא-תִשְׂיִמוּ קִרְחָה בֵּין עֵינֵיכֶם לְמַת:

ספרא אמור פרשה א פרק א

(א) (י' אמר כאה) **לא-יקרחה** יכול על חמש קריחות לא יהיו חייב אלא אחת ת"ל **קרחה** לחייב על כל קריחה וקריחה. (ב) **בראשם** מה תלמוד לומר לפי שנאמר (דב' דאה יד, א) **לא תתגדדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת**: שיכול אין לי חייבים אלא על בין העינים בלבד מניין לרבות את הראש תלמוד לומר **בראשם** לרבות את הראש. (ג) יכול ככהנים שריבה בהם הכתוב מצות יתירות חייבי' על כל קרחה וקרחה ועל הראש כבין העינים אבל ישראל שלא ריבה בהם הכתוב מצות יתירות לא יהיו חייבים אלא אחת ולא יהיו חייבים אלא בין העינים בלבד תלמוד לומר (י' אמר כאה) **קרחה** (דב' דאה יד, א) **קרחה** לגזירה שוה מה (י' אמר כאה) **קרחה** האמורה ככהנים על כל קרחה וקרחה ועל הראש כבין העינים אף (דב' דאה יד, א) **קרחה** האמורה בישראל חייבים על כל קרחה וקרחה ועל הראש כבין העינים ומה קרחה האמורה בישראל אין חייבים אלא על המת אף קרחה האמורה ככהנים לא יהיו חייבים אלא על המת.

לא-יקרחו – מקף כרב-מצב פעולת קריחה (א) רבוי קריחות חיוב אחד (ב) חיוב על כל קריחה.
בראשם – זקף-קטן, שתי דרשות (א) לרבות לחיוב את כל הראש (ב) למעט החיוב לקריחה לראש בלבד ורק על מת ורק על כגרים (רמב"ם ספר המצוות לא תעשה קעא)

(ד) (י' אמר כאה) **ובבשרם לא ישרטו שרטה** יכול על חמש שריטות לא יהיה חייב אלא אחת תלמוד לומר שרטה לחייב על כל שריטה ושריטה. (ה) יכול הכהנים שריבה בהם הכתוב מצוות יתירות חייבים על כל שריטה ושריטה אבל ישראל שלא ריבה בהם הכתוב מצוות יתירות לא יהיו חייבים אלא אחת תלמוד לומר (י' אמר כאה) **שרטה** שרטה (טט): (י' קד' יט, כח) **ושרט**: לגזירה שוה מה שריטה האמורה ככהנים חייבים על כל שריטה ושריטה אף שריטה האמורה בישראל חייבים על כל שריטה ושריטה ומה שריטה האמורה בישראל אינו חייבים אלא על המת (טט): זה נלמד מ-דברים ראה יד, א) אף שריטה האמורה ככהנים לא יהיו חייבים אלא על המת.

דרך הלימוד היא כנראה כך: (דב' דאה יד, א) ... **ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת**: מקרחה לבני ישראל לקרחה לכהנים (י' אמר כאה), **לא-יקרחה יקרחה קרחה בראשם**, מקרחה לכהנים לשרטת לכהנים באותו פסוק (י' אמר כאה) **שרטה** ומשרטת לכהנים חוזרים לשרטת לבני ישראל (י' קד' יט, כח) **ושרט**

רטי' לפי שנאמר בישראל (י' קד' יט, כח) וְשָׂרֵט לְנֶפֶשׁ לֹא תִתְּנוּ יכול שרט חמש שריטות לא יהא חייב אלא אחת, ת"ל **לא ישרטו שרטה**, לחייב על כל שריטה וגו'

* טט - נשלב בפרש"י שהוא ע"פ ספרא את הכעין מידה מוקדם שהוא מאוחר בענין, לפי שנאמר בישראל לעיל (י' קד' יט, כח) **ושרט לנפש לא תתנו** היינו קודם לנאמר לכהנים, ולכן יכול שרט חמש שריטות לא יהא חייב אלא אחת, ת"ל לא ישרטו שרטה, לחייב על כל שריטה וגו'.

* ע"פ ספרא **שרטת שרטה** בשני הכתובים ללמוד לגזרה שוה, מה הכהנים (טט המוזכרים אחרי ישראל) חייבים על כל שריטה כך בישראל על כל שריטה. מה בישראל אינו חייב אלא על המת כך ככהנים אינו חייב אלא על המת.

* **ובבשרם** – קדמא זקף-קטן במלה אחת, כעין מידה מוקדם שהוא מאוחר בענין, תומך בגזרה שוה ממוקדם למאוחר וממאוחר למוקדם. ולא היינו משיגים זאת מדבר הלמד מענינו ומדבר הלמד מסופו

ובבשרם – קדמא זקף-קטן במלה אחת, כעין מידה מוקדם שהוא מאוחר בענין, אפשר בא ללמוד משרטת בבשרם שהיא על מת לקרחה שבראשם רק על מת

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אֲתָנָה, סְלוֹק = סוף-פסוק (נקראים קוטרם ותפקידם) – להגביל; מוֹנָה – רבוי; מִקֵּץ פֶּשְׁטָא – מוציא מפשט; מִרְכָּא = מאריך; רְבִי – דְרָאָה – מצרף; תְּבִיר – מחלק; מַעֲשֵׂה, לא ממש; טַפְסָא = טרָאָה – שני
משמעות, רבוי מתפשט; מִרְכָּא טַפְסָא – קב"ש שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דְרָאָה תְּבִיר טַפְסָא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מִרְכָּא תְּבִיר טַפְסָא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תְּבִיר מִרְכָּא טַפְסָא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מִקֵּץ – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פֶּסֶק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זֶרְקָא סְגוּלָה – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פֶּשְׁטָא – פשוט, 1; זֶרְקָא קֶטָן – 2; זֶרְקָא גְדוּלָה – 3;
רְבִיעַ – 4; ... זֶרְקָא קֶטָן ... זֶרְקָא קֶטָן בחצי פסוק – הקש; השלישיה: (קֶטָא – סדר קדימות; אֵלָא – גֵּרֶשׁ = גֵּרֶשׁ־יָיִט – יוצא מהענין; קֶטָא אֵלָא – מלמד) דְרוּשׁ בִּפְסוּק בְּכַעֲנִין חֶלֶק מִי"ג מִדּוֹת דִּר' יִשְׁמַעֲלֵי; תְּלִישָׁא-קֶטָנָה = תְּרַסָּא –
דרוש בפסוק שער, מחיצה; עִקְרָה; תְּלִישָׁא-גְדוּלָה = תְּלִישָׁא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; עִקְרָה; פֶּר – דרוש מהפסוק רִעוּן לְנוֹשָׁא אַחַר בְּהִלְתָּהּ.

1.6 ויקרא אמר כא, א (התשע"ו) (בהשתתפות נחלת יעקב)

ויקרא אמר כג, ט: וַיִּדְבֹר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

[תו"ש [נא], לקח טוב פס' כג] למה לא נאמר (טט: פסוק פתיחה כמו) (וי אמר כג, ט) וַיִּדְבֹר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר על יום חג הבכורים (טט: שמתחיל בו בסיפא של (וי אמר כג, ט) כהמשך למצוות ספירת העומר) אלא על קצירת העומר והבאתו. ללמדך שהוא (טט: חג הבכורים) סמוך עליהם וכו'. שביום שמתחיל ספירת העומר בו ביום יום הבכורים וסימנך ב"ש (פי' יום ב' של פסח באותו יום נופל חג השבועות) לפיכך הוצרך לומר בו (וי אמר כג, ט) וַיִּדְבֹר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

(וי אמר כג, ט) וַיִּדְבֹר ה' – מרכא טפחא כיתור לרבות על מצוות הבאת וספירת העומר גם את מצוות חג השבועות כיחידה אחת. אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר – מונח סלוק, מונח מרבה, סלוק מגביל. ביחד כעין רבוי מגבולות. ע"פ [תו"ש [נג], ויק"ר פכ"ח-ד] ישראל זכו לירש הארץ בכות מצות העומר לפיכך משה מזהיר את ישראל ואומר להם (וי אמר כג, ט) כִּי-תִבְאוּ אֶל-הָאָרֶץ ... וּקְצַרְתֶּם אֶת-קִצְיָהּ וְהִבַּאתֶם אֶת-עֹמֶר, ע"כ. לענ"ד אֶל-מֹשֶׁה מלמד שבית דין מוזהרים ללמד כל שנה לבני ישראל כי זכות ירושת הארץ מוגבלת וצריכה התחדשות כל שנה ע"י מצוות ספירת הבאת העומר לאותה שנה והתיקון שמצוות אלה מתקנות. ועוד מגבלה שזמן חג השבועות תלוי בספירת חמשים ימים, כי זהו ענין התיקון, ולא בתאריך קבוע. כך שאם עיברו את חג השבועות יתקיים בה' סיון ולא בו' סיון.

ענין התיקון: העומר הינו ביכורי שעורה ובא מצה (היינו שלא חמץ), ביום החמישים מתחילת ספירת העומר מביא ביכורי חטים בצורת לחם חמץ. והסברו להלן

ויקרא אמר כג, יז: מְמוֹשְׁבֵיכֶם תִּבְיֹאוּ לְחֶם תְּנוּפֵה שְׁתִּים שְׁנֵי עֶשְׂרִים סֶלֶת תְּהִינָה חֶמֶץ תִּאָּפֶינָה בְּכֹרִים לְה':

מְמוֹשְׁבֵיכֶם – קדמא ואזלא במלה אחת, מלמד על שוויון, שקילות

[רש"י בבלי זבחים נז, ב] – שוויון בין כל מנחות תודה הבאים חמץ להיות מעשרון סולת. שתי הלחם, כל לחם מעשרון סולת.

ועשרה לחמי תודה חמץ נעשים מעשרון סולת אחד, וכנגדם שלושים מצות של תודה גם נעשים מעשרון סולת אחד.

[הרב דוד מרדכי גולדנברג הי"ד] שוויון בין שני הלחם ובין התודה. בשניהם בלבד קדש הקרבן קדש הלחם.

חמץ מרמז על גאווה. לכן בכל הקרבנות אין מנחת חמץ. יוצא מן הכלל שתי הלחם של עצרת, כי ע"י כח תורה שנתנה בעצרת וע"י הכנה הקודמת לה של ספירת העומר אפשר לראות בכל דבר חמרי את הא-לקות שבו וזה הסבר האדמה"ז שהנפת העומר נותנת הכח לתקן נפש הבהמית שע"י זה ניתן הכח להניף לחמי חמץ בשבועות עדות שהחומר יכול להתעלות מעל להשתלשלות הרוחנית. מכה זה נובע כח כל יחיד להביא קרבן תודה של חמץ שע"י חטאיו מגיע למצוקה וקורא אל השם בתשובתו וה' מצילו, ומודה לה'. הבאת לחמי חמץ הוא עדות על התיקון, שחובותיו מתהפכים לזכויות, במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים עומדים.

ויקרא אמר כג, יז: דְבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי-תִבְאוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לָכֶם וּקְצַרְתֶּם אֶת-קִצְיָהּ:

וְהִבַּאתֶם אֶת-עֹמֶר רֵאשִׁית קִצְיֹתְכֶם אֶל-הַכֹּהֵן:

(וי אמר כג, יז) דְבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם – גרשיים מהפך פשטא מונח זקף-קטן,

זקף-קטן מורה על שני למודים, שאחד מהם עשוי להיות בתבנית הטעמים גרשיים מהפך פשטא, והשני כפשט או כיוצא מפשט הכתוב.

(וי אמר כג, יז) דְבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – גרשיים מהפך פשטא, בד"כ תבנית טעמים זאת תפקידה ללמד יצא להקל. אבל הבאת העומר בט"ז ניסן בכניסת ב"י לא", כדי להתיר חדש מתבואות א"י זה החמרה. ועוד קשה על מה שנלמד מ-(בב"ב שלח טו, ב) כִּי תִבְאוּ אֶל-אֶרֶץ מְמוֹשְׁבֵיכֶם המלמד שרק הפרשת חלה נתחייבה מיד אחרי הכניסה לא". מצוות אחרות התלויות בארץ החלו רק אחרי 14 שנות כיבוש וירושה. אז מדוע היו צריכים להביא עומר בט"ז ניסן מיד אחרי הכניסה לא"י?

הסבר בדרך אגדה: (וי אמר כג, יז) דְבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא להקל, מלמד כי הקב"ה עשה עמם נפלאות בכניסתם לא". אמנם מכתוב "כי תבואו" בפר' שלח התחייבו רק בחלה בכניסתם לא"י ושאר המצוות התלויות בארץ החלו רק אחרי 14 שנות כיבוש וירושה. אבל עצם כניסתם לא", ב' ניסן, מיד כבשה להם את כל הארץ (כולל תבואותיה), והקב"ה זיכם לאכול מתבואת הארץ המיוחדת, שתבואותיה שוים למן שאכלו במדבר (כמרומו ב- [השע"ה, יא] וַיֵּאכְלוּ – קדמא ואזלא במלה אחת בתפקיד שוויון). לכן, נעשו בתבואות א"י של בקעת יריחו נפלאות אהדות: (א) תבואה שעמדה בפחות משליש גידולה והפטורה מהבאת עומר אם עומדת למאכל בהמה (אבל אפשר להביא ממנה עומר כדי להתיר חדש (מנחת חינוך)), גדלה עד מלוא גידולה בחמישה ימים ובט"ז ניסן הביאו ממנו עומר; (ב) בד"כ אין מביאים עומר מבקעת יריחו כי התבואה שם לא משובחה, אבל כאן הביאו ממנה שהתבואה הייתה משובחה; (ג) כמות התבואה ואיכותה היו כל כך טובים שלא אכלו תבואה מערבות מואב כל אותה שנה (אלשיך). יש לומר שהנאמר ב- [השע"ה, יא] וַיֵּאכְלוּ מִעֵבֹר, היינו מצות הפסח הראשון בא"י אכלו כדעת רד"ק וסיעתו מתבואה ישנה, כגון מערבות מואב או מתגרי אומות העולם, ואחרי הנף העומר מתבואת א"י אכלו רק מ"תבואה חדשה" של א"י.

ספרא אמור פרשה י פרק י (א) (וי אמר כג, יז) כִּי-תִבְאוּ יָכוֹל מִשְׁבָּאוֹ לְעֵבֶר הִירְדֵן תִּלְמוּד לומר אֶל-הָאָרֶץ המיוחדת (כגר' הח"ח, פ"י

הח"ח: היא ארץ ישראל שהיא זבת חלב ודבש כדאייתא בפרשת בכורים). (ב) יָכוֹל מִשְׁבָּאוֹ לְעֵמֶן וּמוֹאָב תִּלְמוּד לומר אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לָכֶם, לָכֶם ולא עֵמֶן וּמוֹאָב.

(וי אמר כג, יז) כִּי-תִבְאוּ – מקף כרב-מצב (א) מקום ביאה (ב) זמן ביאה.

(וי אמר כג, יז) אֶל-הָאָרֶץ – מקף כרב-מצב מקום ממנו מביאים עומר (א) ארץ ישראל (ב) גם ארץ עֵמֶן וּמוֹאָב (ג) כל מושבות בני ישראל.

נלמד ממה שכתוב בתו"כ כאן וממה שכתוב ב-[בבלי מנחות פג: פד]. כפי שהובא ב-[תו"ש [נג]] שלא מדובר על זמן ביאה, אלא מדובר על מקום ביאה. ולא מדובר בביאה אל (א) ארץ עֵמֶן וּמוֹאָב, ממזרח לנהר הירדן, שאמנם משנכבשו מעֵמֶן וּמוֹאָב ע"י סיוחן, טוהרו לכיבושן ע"י בני ישראל. ואף שארץ עֵמֶן וּמוֹאָב היא מארץ עשר העמים שהובטחה לאברהם אבינו, בינתיים אין היא מארץ-ישראל לענין העומר; (ב) ולא מדובר כדעת ר' יוסי בר רבי יהודה האומר (במנחות שם) (כג, לד) ממושבותיכם – כל מקום שאתם יושבים משמע, ועומר בא מחוצה לארץ.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אֲתָנָח, סֹלֶק – סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מוֹנֵה – רבוי; מִסְפָּק פִּשְׁטָא – מוציא ממשט; מִרְכָּא – רבוי; דִּרְגָא – מצרף; תְּבִיר – מחלק; מַעֲשֵׂה, לא ממש; טַפְחָא – טרףא – שני משמעות, רבוי ממשט; מִרְכָּא טַפְחָא – קב"ש ששטויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דִּרְגָא תְּבִיר טַפְחָא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מִרְכָּא תְּבִיר טַפְחָא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תְּבִיר מִרְכָּא טַפְחָא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מִקְף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סִסְק – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זִרְקָא סְגִיל – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פִּשְׁטָא – פשוט, 1; זִקְף-קֶטֶן – 2; זִקְף-גִּדּוּל – 3; רִבֵּעַ – 4; ... זִקְף-קֶטֶן ... זִקְף-קֶטֶן חֲבִיצָא סִסְק – הקש; השלישית: (קִדְמָא – סדר קדימות; אִילָא = גִּישׁ = גִּישִׁיִּם = יוצא מהענין; קִדְמָא וְאִילָא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מדות דר' ישמעאל; תְּלִישָׁא-קֶטֶנָּה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מתיצה, עקירה; תְּלִישָׁא-גִּדּוּלָה = תִּלְשָׁא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצה, עקירה; פִּיר – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בהלכה.

אלא מדובר שהעומר בא אך ורק מארץ-ישראל שממערב לנהר הירדן. ובתבואות א"י נעשו נפלאות המרומזות בטעמי הכתוב:
פִּיר־תְּבִיאָה אֶל־הָאָרֶץ – מונח רביע בתפקיד של לפחות ארבע, כאן חמשה ימים.

[אלשיך] (השע גיא), וַיֹּאכְלוּ מֵעֵבֶר הָאָרֶץ מִמִּחְרַת הַפֶּסַח מִצּוֹת וְקִלְיֵי בָעֲצִים הַיּוֹם הַהוּא: הנה אומרו **מִצּוֹת וְקִלְיֵי** יראה לבל י צורך, כי מי לא ידע שלא יאכל חמץ בפסח, ואם אמר מצות למה אמר קלוי. והנה בגמרא **[בבלי ראש השנה יג,א]** הקשו איך הקריבו העומר מֵעֵבֶר הָאָרֶץ, והלא **(וי אמר כג)** קִצְרִיָּם אמר רחמנא ולא קציר גוי. ומתוך המשא ומתן מסיק דבעשור לחדש שנכנסו עדיין לא בא השליש ביד גוי, ובחמשה יומי נתמלאת התבואה ונגמרה, כי **(דניאל יא טז)** אֶרֶץ־הַעֲבִי כתיב. **(השע ג)** בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר – תרסא קדמא, תרסא בתפקיד שיעור, מלמדת דבעשור לחדש (לניסן) שנכנסו (לארץ ישראל המערבית לירדן) עדיין לא בא השליש (לגידול התבואה) ביד גוי (וטעם קִדְמָא בא ללמד שמשכנסו לארץ זה היה מיד כיבוש, וכך קִדְמָא בעלות ישראל על התבואה קודם שהביאה שליש גידולה, ואיסור חדש עד שיובא העומר), ובחמשה יומי נתמלאת התבואה ונגמרה (אפשר שזה מרומז ב-**(וי אמר כג)**) פִּיר־תְּבִיאָה אֶל־הָאָרֶץ – מונח רביע בתפקיד של לפחות ארבע, כאן חמשה ימים), כי **(דניאל יא טז)** אֶרֶץ־הַעֲבִי כתיב.

ספרא ... (ג) (וי אמר כג), וקצרתם את קציריה שתהא תחילה לכל הנקצרים, יכול אף של בית השלחים ושל בית העמקים, תלמוד לומר קצירכם, קצירכם של כולכם אמרתי, ולא של בית השלחים ושל בית העמקים **(רמב"ם הל' תמידין ומוספים פ"ז,ה"ג)** בית השלחים שבעמקים.

נסביר תבניות הטעמים של הכתוב **(וי אמר כג), ונתבאתם את עמר ראשית קצירכם** – מרכא מקף תביר מרכא טפחא, **ראשית קצירכם** – מרכא טפחא, יתור לרבות למצוות הבאת העומר את התבואות הבעל הגדלות על הגשם (הנקרא כל מים) שזה משותף לרוב המגדלים, בלשון תו"כ: **קצירכם של כולכם**, קציר למאכל האדם ולא לצורך מצוה לפנות מקום לבית האבל או לבית המדרש. **ראשית קצירכם** – מרכא טפחא, יתור לרבות בקציר העומר שלוש סאין ואחרי י"ג נפות מוציא מהם עשרון אחד למצוות הבאת העומר. **את עמר** – מקף כרב-מצב מקור העומר למצוות הנף העומר בבית המקדש (א) תבואה הגדלה על כל מים (שדה בעל) היא "כרמל" רך ומלא. האם גם (ב) תבואה הגדלה על השקיה בידי אדם, או תבואה של בית העמקים (השקיה ובמקום גידול לא משובח) והיא יבשה. **את עמר ראשית קצירכם** – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא העומר אשר לא חלה עליהם הלכה בקשר לעומר. זה ממעט למצוות הנף העומר הבאה מבית השלחים ומן העמקים. **את קציריה** – מקף כרב-מצב למי מיועד קציר התבואה (א) לאדם (ב) לבעלי חיים. **את קציריה** – אתנח, מגביל איסור חדש לקציר המיועד לאדם. תו"כ דורש מלת קציריה.

(ד) (ממלת) קציר (לומדים) ולא הקיטניות (ע"פ תוספתא מעשרות פ"ב,ה"ג קצצין של קטניות, אינן נקצרות אלא נקצצות), (יתור אות ה"א במלת) **קציריה** (מלמדת) לא השחת (משחת התבואה ממאכל אדם), רבי יהודה אומר אם התחיל עד שלא הביאה שליש קוצר ומאכיל לבהמה ולחיה ולעופות ופטור מן הלקט ומן השכחה ומן הפאה וחייב במעשרות (ע"פ [התורה"מ (מלבי"ם)]) הקוצר תבואה להאכילה לבהמה קודם שהביאה שליש גידולה לא נכללת באיסור חדש, ר' שמעון אומר (לא נכלל באיסור חדש) אף משהביאה שליש (כאשר) מתחיל קוצר ומאכיל לבהמה ולחיה ולעופות ופטור מן הלקט ומן השכחה ומן הפאה וחייב במעשרות, **קציריה** – קציר מה' מיני תבואות החייבות בחלה אבל הקוצר מה' אלו לשחת לבעלי חיים, לר' יהודה עד שלא הביאה שליש גידולה פטור מחדש אבל משהביאו שליש גידולם חייבים בחדש ולכן ימתין להבאת העומר או עד שיעבור ט"ז ניסן. ולר' שמעון תבואה לשחת בכל זמן גידולה פטורה מחדש.

(וי אמר כג), ונתבאתם את עמר ראשית קצירכם – מרכא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא העומר ובתכונה אחת בעלי הלכות לא שוות לפרטים בקשר לנושא. אם טעמי כתוב זה אינם עוסקים בהבאת העומר אלא בהיתר חדש או הפרטים הם תבואה למאכל אדם, תבואה למאכל בעלי חיים. תבואה המיועדת לאדם בכל זמן של גידולה יש בה איסור חדש. תבואה המיועדת לבעלי חיים יש בה איסור חדש משהביאה שליש גידולה ובפחות מזה פטורה.

את קציריה – מקף כרב-מצב למי מיועד קציר התבואה (א) לאדם (ב) לבעלי חיים. **את קציריה** – אתנח, מגביל איסור חדש לקציר המיועד לאדם. **את קציריה** – מלת "את" מרבה לאיסור חדש בנוסף על קציר לאדם גם (ע"פ ר' יהודה) שחת לבעלי חיים הבא מתבואות מה' מינים שכבר הביאו שליש גידולן.

ויקרא אמר כג: וְלֶחֶם וְקִלְיֵי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ עַד-עֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה עַד הַכִּיָּאֲכֶם אֶת-קֶרְבֶּן אֱלֹהֵיכֶם חֶקֶת עוֹלָם לְדִרְתֵיכֶם כָּל מִשְׁבְּתֵיכֶם: ס

(וי אמר כג: וְלֶחֶם – תרסא, בתפקיד שיעור אסור של אכילת חדש קודם זמן היתרו. ע"פ [רמב"ם מאכלות אסורות פ"י,ה"ב] השיעור הוא כוית, וזמן היתר אכילתו משתנה לפי האם בית המקדש קיים ולפי מקום האוכל. ע"פ [פתחי תשובה יורה דעה סימן רצג ס"ק ב] בגדר חדש יהיו תבואות שהביאו שליש גידולן לפני יום ט"ז ניסן יום הקרבת העומר)

(וי אמר כג: וְלֶחֶם – מקף כרב-מצב קרבן העומר: (א) עומר וכבש (ב) עומר ללא כבש. וע"פ [רבי יוסף בכור שור] ע"פ [תו"כ פ"י, י] (וי אמר כג: וְלֶחֶם – העומר. דהכבש אינו מעכב החדש, (ג) בלי הבאת עומר – שתי דעות נידונות להלן:

[בבלי ראש השנה ל,א] משנה. בראשונה היה הלולב ניטל במקדש שבעה ובמדינה יום אחד, משחורב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא לולב ניטל במדינה שבעה, זכר למקדש, ושיהא יום הנף (העומר ב-ט"ז ניסן) כולו אסור (באכילה מתבואות שהשרישו לפניו).

סיכום: כאשר יש הקרבת עומר, בירושלים אוכלים מיד, בגבולין אוכלים מחצות היום. כאשר אין הקרבת עומר מבורר משמעות **(וי אמר כג: עַד-עֲצֵם – מקף כרב-מצב משמע עֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה (א) משהאיר המזרח ביום ט"ז ניסן (ב) משעבר כל יום ט"ז ניסן. והלכה כדעה (ב)**

וְלֶחֶם – תרסא, בתפקיד שיעור אסור של אכילת חדש קודם זמן היתרו. ע"פ [רמב"ם מאכלות אסורות פ"י,ה"ב] השיעור הוא כוית, וזמן היתר אכילתו משתנה לפי האם בית המקדש קיים ולפי מקום האוכל.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: א. תאריך – סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי: מוקד פשוט – מוציא מפשוט: מראש = מאריך, רבוי: דרגא – מצרף: תביר – מחלק, ממש, לא ממש: טפסא = טרפא – שני
משמעות: רבוי מפשוט: מראש טפסא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום: דרגא תביר טפסא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; מראש תביר טפסא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מראש טפסא – קבוצה שההלכה
היה רק על חלק מפרטיה; מוקד – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סס"י – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשוטא – פשוט, 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3:
רב-ע – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקיש; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מדות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקרה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקרה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

1.7 ויקרא אמר כא, א (התשע"ז)

המשך משנת התשע"ו ויקרא אמר כג, יד: וְלַחֵם וְקָלִי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ עַד-עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה עַד הַבֵּיאֲכֶם אֶת-קֶרְבֶּן אֱלֹהֵיכֶם חֶקֶת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם: ס

(וי אמר כג, יד) אֶת-קֶרְבֶּן – מקף כרב-מצב קרבן העומר: (א) עומר וכבש (ב) עומר ללא כבש. וע"פ רבי יוסף בכור שור] ע"פ [תו"כ פר' י, י] (וי אמר כג, יד) אֶת-קֶרְבֶּן אֱלֹהֵיכֶם – העומר. הדכבש אינו מעכב החדש,

(ג) בלי הבאת עומר – שתי דעות נידונות להלן:

[בבלי ראש השנה לא, משנה. בראשונה היה הלולב ניטל במקדש שבעה ובמדינה יום אחד, משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא לולב ניטל במדינה שבעה, זכר למקדש, ושיהא יום הנף (העומר ב-ט"ז ניסן) כולו אסור (באכילה מתבואות שהשרישו לפניו).

גמרא ... ושיהא יום הנף כולו אסור. מאי טעמא? מהרה יבנה בית המקדש, ויאמרו: אשתקד מי לא אכלנו בהאיר מזרח (של ט"ז ניסן) - עכשיו נמי ניכול. ולא ידעי דאשתקד לא הוה (הקרבת) עומר - ולכן (כש) האיר מזרח התיך, השתא (השנה, עכשו) דאיכא (הקרבת) עומר - עומר מתיך (ולא הארת המזרח מתירה). - (שואלת הגמרא) דמיבני אימת (לאיזה זמן בנית המקדש יש לחשוש שיגרום בעיה בהנפת העומר)? אילימא דאיבני (שיבנה, דהא) (באר יום) שיתסר - הרי (כבר קדם 1) האיר מזרח (1) התיך, אלא דאיבני (שיבנה) בחמיסר - מחצות היום (של ט"ז) ולהלן לשתי (מותר, שיהא) תנן: (בזמן המקדש) הרחוקין מותרין מחצות היום ולהלן, לפי שאין בית דין מתעצלים בו (שלמדנו שגם ההרחוקים מבית המקדש מותרין לאכול מתבואות חדשות כי בית הדין מקפידים להקריב העומר לפני חצות יום ט"ז)! - לא נצרכא (להסבר הקודם אלא), דאיבני בחמיסר סמוך לשקיעת החמה. אי נמי - דאיבני בליילא (ואז לא יספיקו לקצור ולהכין העומר לזמן לפני חצות ט"ז). (הסבר אחר) (אמר) רב נחמן בר יצחק (מסורת הש"ס: [אמר]): רבן יוחנן בן זכאי:

[בבלי ראש השנה לב, בשיטת רבי יהודה אמרה, דאמר (וי אמר כג, יד) עַד-עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה, עַד עֶצְמוֹ שֶׁל יוֹם. וקסבר: עַד - ועד בכלל (שכל יום ט"ז אסור). ומי סבר לה כוותיה (האם רבי יהודה סובר כרבן יוחנן בן זכאי)? והא מפליג פליג עליה (מפשוט הגמרא להלן נראה שהם חולקים), דתנן: משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא יום הנף (ט"ז ניסן) כולו אסור. אמר רבי יהודה: והלא מן התורה הוא אסור, [דכתב, (וי אמר כג, יד) עַד-עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה! - התם רבי יהודה הוא דקא טעי (בהבנת דברי ריב"ז): איהו (ר' יהודה) סבר: רבן יוחנן בן זכאי מדרבנן קאמר, ולא היא: מדאורייתא קאמר (ואינם חולקים). - והא התקין קתני (במשנה נאמר התקין ומכך מסיקים שזה מרבנן)! - מאי התקין - (משמע מלת התקין הינו) דרש (הכתוב (וי אמר כג, יד) עַד-עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה) והתקין (פירש שאיסור החדש עד עבור ט"ז ניסן הוא מדאורייתא).

סיכום: כאשר יש הקרבת עומר, בירושלים אוכלים מיד, בגבולין אוכלים מחצות היום. כאשר אין הקרבת עומר מבורר משמעות (וי אמר כג, יד) עַד-עֶצֶם – מקף כרב-מצב משמעות עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה (א) משהאיר המזרח ביום ט"ז ניסן (ב) משעבר כל יום ט"ז ניסן. והלכה כדעה (ב)

וְלַחֵם – תרסא, בתפקיד שיעור אסור של אכילת חדש קודם זמן היתרו. ע"פ [רמב"ם מאכלות אסורות פ"ה, ה"ב] השיעור הוא פּוּתָהּ, וזמן היתר אכילתו משתנה לפי האם בית המקדש קיים ולפי מקום האוכל. [רמב"ם מאכלות אסורות פ"ה, ה"ב]

החדש כיצד כל אחד מחמשה מיני תבואה בלבד אסור לאכול מהחדש שלו קודם שיקרב העומר בט"ז בניסן שנאמר (וי אמר כג, יד) וְלַחֵם וְקָלִי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ, (ט: שיעור האיסור) וכל האוכל כזית חדש קודם הקרבת העומר לוקה מן התורה בכל מקום ובכל זמן בין בארץ בין בחוצה לארץ בין בפני הבית בין שלא בפני הבית, (ט: שינוי בזמן היתר אכילה מהחדש לפי קיום בית המקדש ולפי מקום האוכל) אלא שבזמן שיש מקדש משיקרב העומר הותר החדש בירושלים, והמקומות הרחוקין מותרין אחר חצות שאין בית דין מתעצלין בו עד אחר חצות, ובזמן שאין בית המקדש כל היום (א-הגהות מיימוניות ע"פ תקנת ריב"ז) כולו אסור מן התורה, ובזמן הזה במקומות שעושים (ב-הגהות מיימוניות כרבי חנינא דאמר הכי) שני ימים טובים החדש אסור כל יום י"ז בניסן עד לערב מדברי סופרים.

[שו"ע י"ד הלכות חדש סי' רצג, ס"א] <א> אסור (א) לאכול חדש (ב) (ג) [א] מתבואת חמשת המינים [ש"ך: חטים, וכוסמין ושעורים ושבולת שועל והשיפון] עד שיקרב העומר שהוא בט"ז בניסן, שנאמר: (וי אמר כג, יד) וְלַחֵם וְקָלִי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ עַד-עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה והאידנא, דליכא עומר, אסור כל יום ט"ז. ובח"ל, שעושים ב' ימים, אסור כל יום י"ז עד תחלת ליל י"ח.

[<א> ט"ז יורה דעה סימן רצג ס"ק א] אסור לאכול חדש כו'. - נ"ל דעיסה שנלושה בשמרים של חדש אסור כל העיסה ולא מהני כאן ביטול בס' מתרי טעמי. חדא דהרי מצינו בגמ' פרק אין מעמידין בשם ר"ת במחלקתו עם ר"ח בשמרי י"ג וז"ל ואם נתנן בעיסה כל העיסה אסורה בכל מידי דלטעמא עבידי אפי' באלף לא בטיל כו' וכ"פ בש"ע סי' קכ"ג בסעיף ט"ו לעיל. שנית דה"ל חדש דבר שיש לו מתירין ודלף לא בטיל כמ"ש הרא"ש בתשו' ראש כלל ב' לענין שכר שנעשה משעורים של חדש ומביא ראייה מן ירושלמי שאמר בפירושו כן. כתבתי זאת לפי שראיתי מקצת נזהרין מחדש וכדבר הזה לא נזהרין והוא טעות בידם:

וְלַחֵם – תרסא, בתפקיד שיעור אסור של חדש שניתן לעיסה בכל שהוא משתי סיבות: (א) ניתן לשם חימוץ (מתן טעם) אפילו באלף לא בטיל. (ב) חדש (הוא) דבר שיש לו מתירין (אם ימתין עד זמן היתר) ואפי' באלף לא בטיל אבל פתחי תשובה כתב להקל בשמרים של חדש (ג) פתחי תשובה יורה דעה סימן רצג ס"ק ג] מתבואת חמשת המינים - [עבה"ט בשם ט"ז דעיסה שנילושה בשמרים כו' ועיין בת' משכנות יעקב סימן ס"ה שכ' סמך נכון להקל בשמרים אף להמחמירין במשקה דחדש והוא מש"ס דב"ב דצ"ז ע"ש ועיין בתשובות שרמזתי לעיל סק"א]:

(ב) פתחי תשובה יורה דעה סימן רצג ס"ק ב] מתבואת חמשת המינים - ע' בתשובת בית אפרים ח"ד סימן ס"ח שכ' דתבואה שלא הביאה שלישי יש בזה משום איסור חדש כמו שחיבת בחלה ע"ש: וְלַחֵם – תרסא, בתפקיד שיעור אסור של חדש דתבואה שלא הביאה שלישי יש בזה משום איסור חדש

[ר' יוסף בכור שור] (וי אמר כג, יד) אֶת-קֶרְבֶּן אֱלֹהֵיכֶם - העומר. הדכבש אינו מעכב החדש, דנאמרה למעלה 'הבאה' (וי אמר כג, י) וְהִבְאֵתֶם אֶת-עֹמֶר, ונאמרה כאן 'הבאה': (וי אמר כג, י) עַד הַבֵּיאֲכֶם אֶת-קֶרְבֶּן; מה להלן עומר, אף כאן עומר [ראה תו"כ אמור

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
 המצוות ההשברות: אהנה, סלוק = סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא = טרפא – שנוי
 משמות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה
 חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סס' – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
 רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשי"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
 דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

פרשתא י'. (טו) **וּפְרַתְּם לְכֹסֵם מִמֶּחֶתֶת הַשֶּׁבֶת** – יום טוב, כמו למעלה (ראה פס' יא). (וי' אמר נגטו) **שִׁבְעַת שָׁבָתוֹת** – וכתיב (וי' אמר נגטו) **הַתְּסַפְּרוּ הַמַּשִּׁים יוֹם**. דמצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי (ראה ר"ה ה,א).

כמוצג רק בעבור ט"ז ניסן כולו ורבי יוחנן בן זכאי קבע ביבנה שיהא יום ההינף כולו אסור כדי שלא יבואו לטעות בשנה שבא יבוא הגואל. נשלב הסבר תבניות טעמים בפירוש רלב"ג

וְקָלִי וְכַרְמֶל – קדמא ואולא, ענין של הקדמת הכנתן לפני הקרבת העומר
לֹא תֹאכְלוּ – מונח רביעי, ענין של לפחות ארבע לאוין
עַד-עֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה עַד הַבְּיָאֲכֹם – פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין הקש, בנין אב ו/או דבר החוזר וקורה,
עַד- יתיב, דווקא כך, **הַבְּיָאֲכֹם** – מונח זקף-קטן במלה אחת או במלים מחוברות במקף, כעין מידת דרשה ריבה וריבה את הכל (ירושלמי חלה פ"א, ביכורים פ"א, פסחים פ"ב), וכעין מידה י"ח מל"ב מידות של רבי אליעזר, מדבר שנאמר במקצת ונוהג בכל. ראה הסבר משולב בפירוש רלב"ג

רלב"ג הזהיר מאכילת (א) **וְלֶחֶם** מהתבואה החדשה, (ב) **וְ-לֹא קָלִי**, (ג) **וְ-לֹא כַרְמֶל** והוא ה'גרש' (ראה וי' ב,ד), רוצה לומר שנפרך בריחים של גרוסות קודם הקרבת העומר.
וְקָלִי וְכַרְמֶל – קדמא ואולא, ענין של הקדמת הכנתן לפני הקרבת העומר
 ולפי שבא זכר האזהרה אחר זכרונם, למדנו שהם **שְׁלֹשָׁה לְאוֹיִן** (הנ"ל); כי אמרו **לֹא תֹאכְלוּ** – (מונח רביעי) שב לכל אחד מהם בייחוד, לא למה שיכללם.

ולו היתה האזהרה ראשונה, אם היה כותב **לֹא תֹאכְלוּ** – מונח רביעי. **וְלֶחֶם וְקָלִי וְכַרְמֶל**
 היינו אומרים שהכל לאו אחד, אלא שזכרה התורה הפרטים, מפני שלא נמצא שם אחד שיכללם. וזהו אחד מהשרשים הכוללים. ולפי שאמר **עַד-עֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה**, למדנו שעצם הַיּוֹם הַזֶּה מתיר החדש, אע"פ שלא הביאו מנחת העומר; אלא שהביאם מנחת העומר ויתר החדש תכף ביום ההוא בעצמו.
 ואם לא יביאו מנחת העומר לא יותר עד עבור שישה עשר בניסן, שנאמר: **עַד-עֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה**; והוא מבואר, שהיום הַזֶּה בכלל האיסור. שאם היה מותר החדש בהגיע יום הנפת העומר, הנה יהיה החדש מותר קודם הנפת העומר, וזה הפך מה שאמרה התורה.
עַד-עֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה עַד- יתיב, דווקא כך, **הַבְּיָאֲכֹם** – מונח זקף-קטן במלה אחת, כעין ריבה וריבה את הכל, היינו בין יונף העומר בין לא יונף העומר יהיה היתר לחדש. ההבדל יהיה דווקא כך ב-הנפת העומר ויתר החדש תכף ביום ההוא בעצמו. אבל בלא הנפת העומר ויתר החדש רק בעבור ט"ז ניסן.

טט - **לֹא תֹאכְלוּ** – מונח רביעי, עד עתה מנינו שלושה לאוין, לפי תבנית הטעמים כנראה שיש כאן לפחות עוד ענין אחד. זהו איסור חדש מן התורה בין בארץ בין בחו"ל כפירוש רלב"ג
 ולפי שנאמר שאיסור החדש נוהג בכל מושבות, למדנו שאיסור החדש נוהג מן התורה בין בארץ בין בחוצה לארץ. והוא מבואר מזה המקום, שהעומר מתיר החדש בכללו, אע"פ שלא נקצר אבל הוא מחובר בקרקע.
 טט - **לֹא תֹאכְלוּ** – מונח רביעי, עד עתה מנינו ארבעה לאוין, לפי תבנית הטעמים כנראה שיש כאן אפשרות לפחות עוד ענין חמישי כהמשך פירוש רלב"ג
 והוא מבואר, שאין העומר מתיר מה שלא היה מחובר לקרקע בעת הנפת העומר וצמח אחר זה, כי אינו מתיר הוא כי אם הנקצרים והעומדים ליקצר שהחלו בצמיחה, אע"פ שלא נשלמה; ולזה יתיר העומר קציר החטים להדיוט, אע"פ שהוא נקצר זמן ארוך אחר הנפת העומר.

חַקֵּת עוֹלָם - מהפך פשטא **לְדֹרֹתֵיכֶם** - מונח זקף-קטן במלה אחת, כעין ריבה וריבה את הכל,
 מהפך פשטא מונח זקף-קטן במלה אחת, אפשר כי לימוד היוצא מפשטו למ"ד שיתחילו ענין של חדש רק ארבע עשרה שנה אחרי בואם לארץ, אחרי כיבוש וירושה
 אפשר כי לימוד כפשטו (א) (ע"פ כעין מדה ריבה וריבה את הכל) ע"פ תנ"כ ריבה שנת שמיטה להבאת העומר שבה מביאין מספיחין, ששומרים עליהם בתשלום מלשכת הגזבר מתרומות בני ישראל.
 (ב) היתר חדש נוהג בין בפני הבית ובין שלא בפני הבית. בפני הבית מותר מהנפת העומר, שלא בפני הבית מותר בעבור יום ט"ז בניסן.

השוואת **לְדֹרֹתֵיכֶם** בין שני מקראות
ויקרא אמר נב [ג] אֲמַר אֱלֹהִים - מונח רביעי **לְדֹרֹתֵיכֶם** - קדמא ואולא במלה אחת, **משווה** אבות העומדים בסיני ובנים שיהיו בא"י למצווה זאת של אזהרת הכהנים שלא יטמאו הקדשות ישראל. וממנה לומד לכל המצוות שלא נאמר בהן לאבות או לבנים שהם לכל הדורות [בבלי בבא בתרא קכ"א] ראה (במ' מס' לו,ו) התשע"ז
 לעומת **ויקרא אמר נב כג יד חַקֵּת עוֹלָם** - מהפך פשטא **לְדֹרֹתֵיכֶם** - מונח זקף-קטן במלה אחת, כעין ריבה וריבה את הכל, ריבה כל הדורות למצוות חדש בין בפני הבית ובין שלא בפני הבית.

בְּכָל מוֹשְׁבֵיכֶם: – טפחא סלוק, מעביר ההגבלה של הסלוק לכתוב לפניו. אפשר כי ההגבלה היא לאו של איסור חדש, ומתאים למ"ד חדש נוהג בין בארץ ובין בחו"ל.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אהבה, סליח – סוף-סוף (נקראים קוסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא ממשפט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק; ממשע, לא ממש; טפאא = טרפא – שני משמעות, רבוי ממשפט; מרכא טפאא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שווה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שווה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה שלה רק על חלק מפרטיה; מקף – בר-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; ספס' – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשוטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן חצי פסוק – הקש; השלישית – קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ש – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מדות ד' ישמעאל; תרשא-קטנה = תרשא – דרוש בפסוק שער, מתיצב, עקרה; תרשא-גדולה = תרשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצב, עקרה, פור – דרוש מהפסוק רצון לנושא אחר בהלכה.

1.8 ויקרא אמר כא,א (התשע"ח)

בשנת התשע"ד עסקנו בחלק מהפסוק ויקרא אמר כב,ב: דָּבַר אֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-בְּנָיו וַיִּגְדְּרוּ מִקִּדְשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִחַלְלוּ אֶת-שֵׁם קִדְשֵׁי אֲשֶׁר הֵם מִקְדָּשִׁים לִי אֲנִי ה':

[בבלי סנהדרין פג,א] האוכל את הטבל מנלן? דאמר שמואל משום רבי אליעזר: מניין לאוכל את הטבל שהוא במיתה - דכתיב (וי' אמר כב,ב) וְלֹא יִחַלְלוּ אֶת-שֵׁם קִדְשֵׁי (באכילת טבל והגמרא מקשרת אל חילול תרומה שבפסוק הבא) (וי' אמר כב,טו) אֲשֶׁר-יִרְיֵמוּ לָהּ - בעתידים לתרום הכתוב מדבר, ויליף (לומד בהשוואת ענין) חילול (טבל שב-כב,ב) אל חילול תרומה (שבו עוסק כב,טו).

אבל ב-[בבלי זבחים יא,ב] שמואל לומד על אכילת טבל מ-(וי' אמר כב,טו) אמר שמואל: מנין לאוכל את הטבל שהוא במיתה? שנאמר:

(וי' אמר כב,טו) וְלֹא יִחַלְלוּ אֶת-קִדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת אֲשֶׁר-יִרְיֵמוּ לָהּ: בעתידים לתרום הכתוב מדבר!

[תורה תמימה] (וי' אמר כב,ב) וַיִּגְדְּרוּ מִקִּדְשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל - לימד על זר שעבד עבודתו מחוללת⁽²⁾ [זבחים ט"ו ב']:

ע"פ [ת"ת הערה ב] ... ואולי י"ל דקשה להו דבעלמא רגיל הכתוב לכנות קדשי שמים בשם קדשי ה' או סתם קדשים, וכאן תיאר את הקדשים בשם קדשי בני ישראל, וזה לשון שאינו רגיל, ולכן דרשוהו: חז"ל דרשו לשון כזה לכל מיני קדשים. מכאן הסבר אפשרי למניין היה לרב [זבחים ג,ב] ללמוד ש-(וי' אמר כב,טו) וְלֹא יִחַלְלוּ אֶת-קִדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת אֲשֶׁר-יִרְיֵמוּ לָהּ: נלמד בנוסף על תרומה גם למחשב בשעת הקרבת חטאת לשם חולין.

[ת"ת] מִקְדָּשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל - אין לי אלא קדשי בני ישראל קדשי עצמן מניין, ת"ל אֲשֶׁר הֵם מִקְדָּשִׁים לִי אֲנִי ה' - לרבות את כולם⁽³⁾

[תו"כ]: [ת"ת] אֲשֶׁר הֵם מִקְדָּשִׁים - ת"ר, יכול לא יהיו חייבים משום טומאה אלא על דבר שיש לו מתירין בין לאדם בין למזבח,

ת"ל אֲשֶׁר הֵם מִקְדָּשִׁים לִי, יכול מיד, ת"ל (וי' אמר כב,ג) אֲשֶׁר-יִקְרַב⁽⁴⁾ [זבחים מ"ה ב']:

(וי' אמר כב,ב) אֲשֶׁר הֵם מִקְדָּשִׁים לִי - קדמא דרגא תביר טפאא.

[ת"ת הערה ז] דבר המתיר לאדם ולמזבח הוא כגון חטאת ואשם ושלמים שדמן מתיר אימוריהם למזבח ובשר לכהנים, וכן עולת בהמה ועולת העוף ופרים ושעירים הנשרפין דמן מתירין למזבח, ושתי הלחם דם הכבשים שעמהם מתירין לכהנים, ולחם הפנים הקטרת הבזיכין מתירין לכהנים, ובכל המנחות, השירים, הקומץ מתירם לכהנים כמבואר בפ' ויקרא, וקמ"ל דהלשון (וי' אמר כב,ג) אֲשֶׁר הֵם מִקְדָּשִׁים לִי מורה גם קדשים כאלה שאין להם מתירין, מפני שהן עצמן מתירין הן, כגון הקומץ והלבונה והקטורת ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים [היינו מנחה שבאה עם הקרבן], וכל אלה כולן כליל למזבח ואין בהם שיריים לכהנים והן עצמן מתירין הן ואין דבר אחר מתירין:

[ת"ת הערה ח] ר"ל דבכל הני שיש להם מתירין יהיו חייבים עליהם משום טומאה מיד קודם שיקרבו מתירין, ואותן שאין להם מתירין יהיו חייבים עליהם משום טומאה קודם שיתנו בכלי, ת"ל בפסוק הסמוך יקרב, והאי יקרב משמע נגיעה דבנגיעה לחוד חייב, דכי יגע מתרגמינן ארי יקרב (וי' אמר כב,ג) ואחרי דזה ודאי שאין חייבים כרת על נגיעה, שהרי הכתוב אומר מפורש (פ' ד') איש איש מזרע אהרן והוא טמא וגו' לא יאכל, וא"כ למה נאמר (וי' אמר כב,ג) אֲשֶׁר-יִקְרַב דמשמע נגיעה, ע"כ צ"ל דהאי יקרב אין פירושו נגיעה, רק כתב בלשון יקרב להורות דאינו חייב עליו משום טומאה עד שיכשר ליקרב, והיינו בדבר שיש לו מתירין - עד שיקרבו מתירין, ובדבר שאין לו מתירין - עד שיקדשו בכלי.

(וי' אמר כב,ב) אֲשֶׁר הֵם מִקְדָּשִׁים לִי - קדמא דרגא תביר טפאא.

(וי' אמר כב,ב) הֵם מִקְדָּשִׁים לִי - דרגא תביר טפאא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חלה אותה הלכה. כאן מלמד שאין חיוב משום טומאה על כל הקדשים כולם, כגון המזוכרים ב-[ת"ת הערה ז] עד אֲשֶׁר טעם קדמא בתפקיד דבר מוקדם, קודם (קדמא) שיכשר ליקרב, והיינו בדבר שיש לו מתירין - עד שיקרבו מתירין, ובדבר שאין לו מתירין - עד שיקדשו בכלי, (טט) אין כרת על טומאה, נותר ופיגול עד שיקרבו המתירין או עד שיקדשו בכלי וזה נלמד ב-(כב,ג). טמא האוכל תרומה נענש מיתה בידי שמים, אבל לא המטמא בנגיעה.

הנ"ל הובא ללימוד הבא.

ויקרא אמר כב,יד: וְאִישׁ כִּי-יֵאָכֵל קֶדֶשׁ בְּשִׁגְגָה וְיָסַף חֲמִשִּׁיתוֹ עָלָיו וְנָתַן לַפְּהֵן אֶת-הַקֶּדֶשׁ: - מכאן מלמד שמדובר בתרומה

ויקרא אמר כב,טו: וְלֹא יִחַלְלוּ אֶת-קִדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת אֲשֶׁר-יִרְיֵמוּ לָהּ: אבל הגמרא הבאה מעבירה בתרומה לחטאת

[בבלי זבחים גא,א] ... תו רמי מילתא אחריתי, מי (האם) אמר רב יהודה אמר רב: חטאת ששחטה לשם עולה - פסולה, שחטה לשם חולין - כשירה, אלמא דמינה (מחשבה המעבירה חטאת לשם קרבן משם אחר) מחריב בה (פוסלת ושורפים את הבהמה השחוטה במדורה המיועדת לשריפת פסולים במקדש), דלאו מינה לא מחריב בה (מחשבה המעבירה חטאת לחולין לא פוסלת אותה, כאילו לא חשב כלום, ונשאר חטאת); אחרי מ"מ בנידון, מבארת הגמרא את טעמו של רב.

[בבלי זבחים גב,א] אלא טעמא דרב כרבי אלעזר, דאמר רבי אלעזר: מאי טעמא דרב? (וי' אמר כב,טו) וְלֹא יִחַלְלוּ אֶת-קִדְשֵׁי בְנֵי

יִשְׂרָאֵל אֶת אֲשֶׁר-יִרְיֵמוּ לָהּ: קדשים מחללין קדשים, ואין חולין מחללין קדשים.

[רש"י מסכת זבחים גב,ג] הכי גרסינן - אלא טעמא דרב כר' אלעזר (וי' אמר כב,טו) וְלֹא יִחַלְלוּ אֶת-קִדְשֵׁי הכי דריש ליה אין דבר אחר

מחלל אֶת-קִדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וגו' ודבר אלא ופרכינן אלמא לר' אלעזר דבעית לאוקמה לדרב אליביה אתא קרא וְלֹא יִחַלְלוּ

ואפקיה מק"ו דהוה לן למידרש קדשים מחללין קדשים כו'.

[תוספות זבחים גב,ג] הכא נמי נימא קל וחומר קדשים מחללין קדשים כו' - יש תימה דעד השתא אסיקנא איפכא מתוך הסברא דאדרבה בשביל שהם קדשים ומינה לכך מחריב בה אבל חולין דלאו בר מינה לא מחריב ונראה לפרש דעביד קל וחומר משום דמה קדשים שאין מחללין כגון בשוחט חטאת סתם וכסבור שהיא עולה דכשירה ואפ"ה מחללין קדשים בשוחט לשם עולה חולין שמחללין כגון בכסבור שהן חולין דאמר בסוף בית שמאי (לקמן דף מו:) משום חולין פסולה לא כל שכן שמחללין קדשים בשוחטן לשם חולין.

(וי' אמר כב,טו) לֹא יִחַלְלוּ אֶת-קִדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל - אף על גב דהאי קרא כתיב בטבל ובתרומה כדמוכח לקמן (דף יא:) בנגמרא

דשמעון אחי עזריה, דילמא קדשי מיתור קדשי דהוה מצי למיכתב (היה מספיק לכתוב) ולא יחללו את אשר ירימו.

[רש"י זבחים גב,ג] גמרא ולא יחללו כו' קדשים מחללין כו'. פרש"י דחוק. ול"נ לפרש דהאי ולא יחללו כו' הוא אזהרה. ומפרש במאי את אשר ירימו. ר"ל במורם לקדשים. והאי את פירושו עם. או דפי' ולא יחללו היינו דאין כאן חילול (והוא ע"ד פרש"י) את אשר ירימו. והיינו חולין דאפשר להרימם ולהקדישם וזהו כעין דרשא דשמואל לקמן (יא ב):

(וי' אמר כב,טו) וְלֹא יִחַלְלוּ - מונח זקף-קטן, באופן נדיר יש כאן הסבר לטעם מונח שהוא מרבה את הדרשות על מלת וְלֹא יִחַלְלוּ וטעמה

זקף-קטן. לימוד אחד בעל שני ענפים הוא בתרומה. לימוד אחד בעל שני ענפים הוא בקרבן חטאת שמחשבת חולין לא פוסלת בו.

[תורה תמימה] הביא עוד שני שימושים שהם מדברי סופרים (א) לרבות את הסך כשותה [גדה לב,א] (ב) שהנותן תרומה לכהנים ולוים המסייעים בבית הגרנות מחלל את התרומה [ירושלמי דמאי פ"ו ה"ב]:

שני הענפים הם (א) קדשים מחללין קדשים - מחשבת העברת חטאת לשם קדשים אחרים פוסלת את החטאת;

(ב) ואין חולין מחללין קדשים - מחשבת העברת חטאת לשם חולין אינה פוסלת את החטאת.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: א. תנ"ך = סוף-סוף (נקראים קוסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מונח פשוט – מוציא מפשוט; מרכא = מאריך; רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק; מעטע, לא ממש; טפאח – טרנא – שני משמעות, רבוי מתפשוט; מרכא טפאח – קב' שעשויה לגדול, תור רבות, מכל מקום; דרנא תביר טפאח – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפאח – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפאח – קבוצה שהלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשוטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישית – קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – מלמד) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מדות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

ע"פ [רש"י] אם מחשבה המעבירה חטאת לשם קרבן משם אחר פוסלת אותה אז קל וחומר שמחשבה להעביר חטאת לחולין הייתה אמורה לפוסלה. אבל פסוק (וי' אמר כב,טו) וְלֹא יִחְלְלוּ אֶת־קִדְשֵׁי הוּא גזירת הכתוב שמחשבת חולין בחטאת לא תחלל אותה.

(וי' אמר כב,טו) אֶת־קִדְשֵׁי – רב-מצב המלה קדש (א) פשט הפסוקים עוסק באזהרה למי שאינו כהן לאכול, לשתות, לסוך תרומה שהופרשה, או בטבל שבו תרומה שעדיין לא הופרשה. (ב) קדשים הם הקרבנות למצב (א) קִדְשֵׁי – טפחה כשנוי ורבוי עשוי להוסיף את הסיכה למצב (ב) קִדְשֵׁי – טפחה כשנוי ורבוי עשוי להוסיף (וי' אמר כב,טו) וְלֹא יִחְלְלוּ במחשבת חולין אֶת־קִדְשֵׁי את קרבן החטאת

[רמב"ן] (וי' אמר כב,טו - טז) [טו] וְלֹא יִחְלְלוּ אֶת־קִדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל - להאכילם לזרים, [טז] וְהִשְׂיֵאוּ אוֹתָם עֲנַן אֲשֶׁמָּה בְּאֶכְלָם אֶת־קִדְשֵׁיהֶם כִּי אֵי ה' מְקַדְּשֵׁם: פ - את עצמם, שיטענו עון באכלם את הקדשים שהובדלו לשם תרומה וקדשו ונאסרו עליהם. ואונקלוס שתרגם במיכלהון בסואבא, שלא לצורך תרגמו כן, לשון רש"י ז"ל. ולא הבינתי דעתו, כי יראה מדבריו שזה הלאו אזהרה בכהנים הוא שלא יאכילו התרומה לזרים, ואם כן ראוי שנפרש שהיה "ההשואו אותם" כנוי לישראל שיטעינו הכהנים לישראל עֲנַן אֲשֶׁמָּה כאשר יאכלו הקדשים, ולמה הוצרך רבי ישמעאל לדרשו בעצמם [ספרי נשא לב]. ועוד שלא הוזכר זה הלאו בתלמוד, אלא הוא אסור לעשות כן כבשאר כל האיסורין. אבל טעם הכתוב כי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נמשך למעלה, (וי' אמר כב,טו) וְלֹא יִחְלְלוּ אֶת־קִדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת אֲשֶׁר־רְיֵמוּ לָהֶם; והוא אזהרה שנית בזר שלא יאכל קדש, בעבור שירצה להזכיר בו העונש ואמר וְהִשְׂיֵאוּ את עצמם וגו' בְּאֶכְלָם אֶת־קִדְשֵׁיהֶם. ורבתינו דרשו מפני יתורו באוכל טבל, אמרו (סנהדרין פג א) מנין לאוכל טבל שהוא במיתה, שנאמר (וי' אמר כב,טו) וְלֹא יִחְלְלוּ אֶת־קִדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת אֲשֶׁר־רְיֵמוּ לָהֶם; בעתידין לתרום הכתוב מדבר, ויליף חלול חלול מתרומה. אבל בת"כ (פרק ו ח - י) מצאתי, (וי' אמר כב,טו) וְלֹא יִחְלְלוּ, להביא את הסך ואת השותה [תורה תמימה] מבאר שזה מרבנן). אֶת־קִדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, על קדשי בני ישראל חייבין קרן וחומש, ואין חייבין על קדשי גוים קרן וחומש. יכול יהו חייבין על התרומה שבטבל, תלמוד לומר אֶת אֲשֶׁר־רְיֵמוּ לָהֶם, על המורם הם חייבים ואין חייבין על התרומה שבטבל. [טז] וְהִשְׂיֵאוּ אוֹתָם עֲנַן אֲשֶׁמָּה, מלמד שאף על הטבל חייבין מיתה. וזה אינו כדרך הגמרא. אלא שאני אומר, רבוי הסך והשותה אסמכתא, כי שתייה בכלל אכילה וסיכה מדרבנן, כך מפורש ב- [ירושלמי (מעשר שני פ"ב ה"א)]. ומפני שאמר בטבל (וי' אמר כב,טו) וְלֹא יִחְלְלוּ אֶת־קִדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, בעבור שהם עתידין להרים ממנו לה', דרשו מזה שהמורם הוא הנקרא קדש לא הטבל, וא"כ איננו בכלל "כי יאכל קדש בשגגה" שיתחייב בחומש. ולכך חזר ושנה - (וי' אמר כב,טו) וְהִשְׂיֵאוּ אוֹתָם עֲנַן אֲשֶׁמָּה, מלמד שאף על הטבל חייבין מיתה, כי התרומה שבטבל היא שהזכרה כאן. והכלל, כי הכתוב הזה בטבל, והזהיר וענש תחילה על הקדש המורם, וחזר והזהיר על שירימו בעתיד, כפי מדרש רבותינו:

(וי' אמר כב,טו) וְלֹא יִחְלְלוּ (א) קריאה שמשמעותה מצוות לא תעשה לא לחלל תרומה (ב) לפי רב [זבחים גב] קריאה שמשמעותה שמחשבה להעביר קרבן חטאת להיות חולין לא פוסלת את החטאת והיא נשאת לשם חטאת ולשם הבעלים. לנושא מצוות לא תעשה לא לחלל תרומה:

(וי' אמר כב,טו) וְלֹא יִחְלְלוּ – מונח זקף-קטן, ע"פ שמואל [זבחים יא,ב] ורמב"ן בשני חילולים הכתוב מדבר, ב- (וי' אמר כב,טו) תרומה שהופרשה, ותרומה שעתידיה להתרם. העונש מיתה בידי שמים נלמד מ- (וי' אמר כב,טו) וְהִשְׂיֵאוּ אוֹתָם עֲנַן אֲשֶׁמָּה מלמד שאף על הטבל חייבין מיתה, כי התרומה שבטבל היא שהזכרה כאן. לנושא מחשבה להעביר קרבן חטאת להיות חולין לא פוסלת את החטאת: (וי' אמר כב,טו) וְלֹא יִחְלְלוּ – מונח זקף-קטן, מוצע הסבר שבודק כלל עדיין לא מצאתי לו פתרון במקומות רבים אחרים. אפשר שכאן מתגלה תפקיד הרבוי של טעם מונח (וי' אמר כב,טו) וְלֹא יִחְלְלוּ המרבה עוד דרשה למלים וְלֹא יִחְלְלוּ אֶת־קִדְשֵׁי שמחשבת שנוי חטאת לחולין לא פוסלת את החטאת והיא נשאת לשם חטאת ולשם הבעלים.

[בבלי זבחים יא,ב] שמעון אחי עזריה (טט): שהיה תנא הביא דעה אחרת מתנא קמא, והלכה כת"ק) אומר כו'. רב אשי מתני משמיה דרבי יוחנן, ורב אחא בריה דרבא מתני משמיה דרבי ינאי: מאי טעמא דשמעון אחי עזריה? דאמר קרא: (וי' אמר כב,טו) וְלֹא יִחְלְלוּ אֶת־קִדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת אֲשֶׁר־רְיֵמוּ לָהֶם: במורם מהן אין מתחללין, בנמוך מהם מתחללין. והאי להכי הוא דאתא? והא מיבעי ליה לכדשמואל, דאמר שמואל: מנין לאוכל את הטבל שהוא במיתה? שנאמר: (וי' אמר כב,טו) וְלֹא יִחְלְלוּ אֶת־קִדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת אֲשֶׁר־רְיֵמוּ לָהֶם: בעתידין לתרום הכתוב מדבר! אם כן, לכתוב קרא אשר הורמו, מאי (וי' אמר כב,טו) אֲשֶׁר־רְיֵמוּ? שמע מיניה תרתי.

בעי רבי זירא: כשרין ואין מרצין, וכי פליג - בחדא פליג, או דלמא כשרין ומרצין, ובתרת פליגי? אמר אביי ואיתימא רבי זדיקא, תא שמע: הבכור והמעשר ששחטן לשם שלמים - כשרים, שלמים ששחטן לשם בכור או לשם מעשר - פסולין; ואי ס"ד כשרין ומרצין, בכור בר ריצויה הוא? אלא כשרין ואין מרצין, ומדסיפא כשרין ואין מרצין, רישא נמי כשרין ואין מרצין. מידי איריא? הא כדאיתא והא כדאיתא. אלא מאי קמ"ל? גבוה ונמוך קמ"ל (ע"פ רש"י): וכי תאמר שבא לפרש כיצד יהיה נמוך לשם גבוה, אין צורך בכך),

(וי' אמר כב,טו) אֶת אֲשֶׁר־רְיֵמוּ – לשיטת שמעון אחי עזריה אֲשֶׁר־רְיֵמוּ – מקף כרב-מצב (א) שנוי קדש של הקרבן לשם קרבן הגבוה (המורם) בקדושתו משם הקרבן הנוכחי אינו מחלל את הקרבן, (ב) שנוי קדש של הקרבן לשם קרבן הנמוך בקדושתו משם הקרבן הנוכחי מחלל את הקרבן. ואפשר שיש עוד רב-מצב (א) האם הנמוך לשם גבוה כשר ומרצה (ב) האם הנמוך לשם גבוה כשר ואינו מרצה.

(וי' אמר כב,טו) אֶת אֲשֶׁר־רְיֵמוּ – לשיטת שמעון אחי עזריה מדובר בקרבן שנוי קדש של הקרבן לשם קרבן הגבוה (המורם) בקדושתו משם הקרבן הנוכחי אינו מחלל את הקרבן, אפשר שמרכא טפחה בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב מלמד ע"פ [רש"י] [זבחים טיא,ב] ומדסיפא - הבכור והמעשר ששחטן לשם שלמים כשרים ואין מרצין רישא קדשים קלים ששחטן לשם קדשי קדשים נמי כשרין ואין מרצין קאמר.

(וי' אמר כב,טו) אֶת אֲשֶׁר־רְיֵמוּ – לשיטת שמואל מדובר בתרומה שהופרשה ובטבל שמכיל תרומה ועתידי להתרם. אפשר שמרכא טפחה בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב מלמד על התרומה שהופרשה כבר. ואילו [רמב"ן] למד שפסוק זה מדבר בתרומה שהופרשה והפסוק הבא מדבר בתרומה שבטבל.